

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Riadenie pohľadávok obce Oščadnica
Receivables Management of Village Oščadnica

Študent:
Vedúci bakalárskej práce:

Dana Gavláková
doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání bakalářské práce

Student: **Dana Gavláková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Řízení pohledávek obce Oščadnica**
Receivables Management of Village Oščadnica

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Základní charakteristika pohledávek z účetního, právního a daňového hlediska
  3. Možnosti zajištění pohledávek v praxi
  4. Analýza pohledávek obce Oščadnica a jejich zhodnocení
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006. 219 s. ISBN 80-7357-162-5.
PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7263-534-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prehlasujem, že som celú prácu, vrátane všetkých príloh, vypracovala samostatne.
Prílohy č. 1, 3, 4, 5, dané mi k dispozícii, som samostatne doplnila.“

V Ostrave dňa 11.05.2012

Dana Gavláková

Obsah

1. Úvod	5
2. Pohľadávky z právneho, účtovného a daňového hľadiska	6
2.1 Pojem pohľadávka z právneho hľadiska	6
2.1.1 Vznik pohľadávky	6
2.1.1.1 Zmluvné pohľadávky	6
2.1.1.1.1 Zmluva	7
2.1.1.2 Ostatné pohľadávky	8
2.1.2 Postúpenie pohľadávky	8
2.2 Pojem pohľadávka z účtovného hľadiska	9
2.2.1 Oceňovanie pohľadávok	9
2.2.1.1 Pohľadávky v cudzej mene z hľadiska slovenskej legislatívy	10
2.2.1.2 Pohľadávky v cudzej mene z hľadiska českej legislatívy	12
2.2.3 Opravné položky k pohľadávkam	14
2.2.4 Odpis pohľadávok	14
2.2.5 Inventarizácia pohľadávok	15
2.3 Pojem pohľadávka z daňového hľadiska	16
2.3.1 Opravné položky podľa slovenských právnych predpisov	17
2.3.2 Opravné položky podľa českých právnych predpisov	17
2.3.3 Odpis pohľadávok podľa slovenských právnych predpisov	18
2.3.4 Odpis pohľadávok podľa českých právnych predpisov	19
2.4 Zhrnutie	20
3. Zabezpečovanie pohľadávok	22
3.1 Zmluvná pokuta	23
3.1.1 Zmluvná pokuta v účtovníctve	24
3.1.2 Zmluvná pokuta a daň z príjmu	24
3.2 Záložné právo	25
3.2.1 Záložné právo v účtovníctve	27
3.3 Ručenie	27
3.3.1 Ručenie z účtovného hľadiska	28
3.4 Zabezpečovací prevod práva	29
3.4.1 Zabezpečovací prevod práva v účtovníctve	30
3.5 Zmenka	31
3.5.1 Zmenka v účtovníctve	33
3.6 Preddavky	34
3.6.1 Preddavky v účtovníctve	35
3.7 Poistenie pohľadávok	36
3.8 Zhrnutie	36
4. Analýza pohľadávok obce Oščadnica a ich zhodnotenie	38
4.1 Obec	38
4.2 Orgány obce	38
4.3 Rozpočet obce	39
4.3.1 Bežný rozpočet	40
4.4 Miestne dane a poplatky	42

4.5 Vymáhanie pohľadávok v obci	46
4.6 Zhrnutie	48
5. Záver	49
Zoznam literatúry	50
Zoznam skratiek	53
Prehlásenie o výsledku využitia bakalárskej práce	
Zoznam príloh	

1. ÚVOD

Dôležitým predpokladom dobrej finančnej kondície každej organizácie je efektívne riadenie pohľadávok. Výška pohľadávok je limitujúcim faktorom rozvoja a expanzie firmy, pretože predstavuje neuhradené čiastky za tovary, práce alebo služby poskytnuté ich dlžníkom. Preto je potrebné zamerať sa na pohľadávky ešte pred ich vznikom, usmerňovať ich objem, sledovať doby splatnosti a čo najlepšie sa chrániť pred ich neuhradením. Predchádzať vzniku nedobytných a neuhradených pohľadávok je možné rôznymi zabezpečovacími nástrojmi.

Tak ako firme, aj obci vznikajú pohľadávky, ako firma obstaráva, využíva a hospodári so svojím majetkom, aj obec vykonáva úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania. O firmu sa stará jej vlastník, ktorý má na starosti svojich zamestnancov, o obec sa stará starosta obce, ktorý sa snaží o uspokojenie občanov a rozvoj obce. Obci však vznikajú odlišné pohľadávky ako firme. Nejde o klasické pohľadávky za dodanie tovaru, alebo poskytnutie služby.

V teoretickej časti bakalárskej práce sa budem riadiť slovenskými zákonmi a predpismi v porovnaní s českou legislatívou. Pre svoju prácu budem používať najmä Obchodný zákonník, Občiansky zákonník, zákon o dani z príjmov, zákon o majetku obcí a zákon o účtovníctve, v znení neskorších predpisov. V praktickej časti sa budem používať zákony a predpisy, ktorými sa riadi obec.

Vo svojej bakalárskej práci použijem metódu komparácie (porovnávanie) pohľadávok z hľadiska slovenských predpisov v porovnaní s českými predpismi, metódu syntézy, a taktiež metódu analýzy s formovaním hypotéz.

V prvej časti bakalárskej práce sa zameriam na teoretické vymedzenie pohľadávok z oblasti práva, účtovníctva a daní. V druhej časti rozpracujem zabezpečenie pohľadávok, pri ktorom je dôležité dostatočné množstvo a kvalita informácií o odberateľoch, od ktorých sa odvíja voľba vhodného zabezpečovacieho nástroja. K spracovaniu prvých dvoch častí využijem odbornú literatúru a internet. V tretej, praktickej časti, sa budem zaoberať pohľadávkami konkrétnej obce a ich riadením. K spracovaniu praktickej časti bakalárskej práce využijem konzultácie a podklady poskytnuté zamestnancami obecného úradu.

Cieľom mojej bakalárskej práce je charakterizovať pohľadávky obce, zistiť ako obec riadi pohľadávky, aký je vývoj pohľadávok v obci za určité časové obdobie a zhodnotiť dané zistenia.

2. POJEM POHLÁDÁVKA Z PRÁVNEHO, ÚČTOVNÉHO A DAŇOVÉHO HLADISKA

2.1 Pojem pohľadávka z právneho hľadiska

V práve, zmluvnom vzťahu, je pohľadávka chápaná ako právo, ktoré vzniká jednému účastníkovi právneho vzťahu požadovať peňažné alebo vecné plnenie od druhého účastníka tohto vzťahu, na základe určitého právneho dôvodu. Účastníkov tohto právneho vzťahu právo nazýva **veriteľ** a **dlžník**. Ako s protipólom pojmu „pohľadávka“ narába právo s pojmom „záväzok“, pričom vzťahy medzi veriteľom a dlžníkom sú presne vymedzené v tzv. záväzkovom práve.¹ Podľa § 488 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len občiansky zákonník, príp. ObčZ), sa záväzkový vzťah vymedzuje ako „*právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.*“

Osoba, ktorá nepodniká sa môže stretnúť s pohľadávkami občianskoprávnymi, ktorých vznik a existencia sa riadia § 489 - § 493 ObčZ. Jedná sa napr. o klasické pôžičky, kúpu alebo pohľadávky z nájomných vzťahov a iné majetkové vzťahy medzi fyzickou osobou(ďalej len FO) a právnickou osobou (ďalej len PO) alebo medzi týmito osobami a štátom.

Pohľadávkami pochádzajúcimi z obchodno-záväzkových vzťahov sa rozumejú obchodno-právne pohľadávky, ktorých vznik a existencia sa riadi zák. č. 513/1991 Zb., Obchodným zákonníkom (ďalej len Obchodný zákonník, príp. ObchZ) v znení neskorších predpisov a súvisiacimi platnými právnymi predpismi. Ekonomický slovník definuje pohľadávku ako právnu zodpovednosť za následky nevykonaných úkonov. Medzi tieto pohľadávky sa radia relatívne obchody, absolútne obchody a fakultatívne obchody.

2.1.1 Vznik pohľadávky

„Pohľadávky vznikajú z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ako aj zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia alebo iných skutočností uvedených v zákone“².

2.1.1.1 Zmluvné pohľadávky

Najčastejším dôvodom vzniku pohľadávky je existencia určitého zmluvného vzťahu. Pohľadávka vznikne vtedy, keď odberateľ nezaplatí určitú čiastku do termínu splatenia, ktorý si veriteľ a dlžník dohodli ústne alebo je tento termín dohodnutý písomnou formou. Od

---

¹ § 488 ObčZ a § 261 ObchZ

² § 489 ObčZ

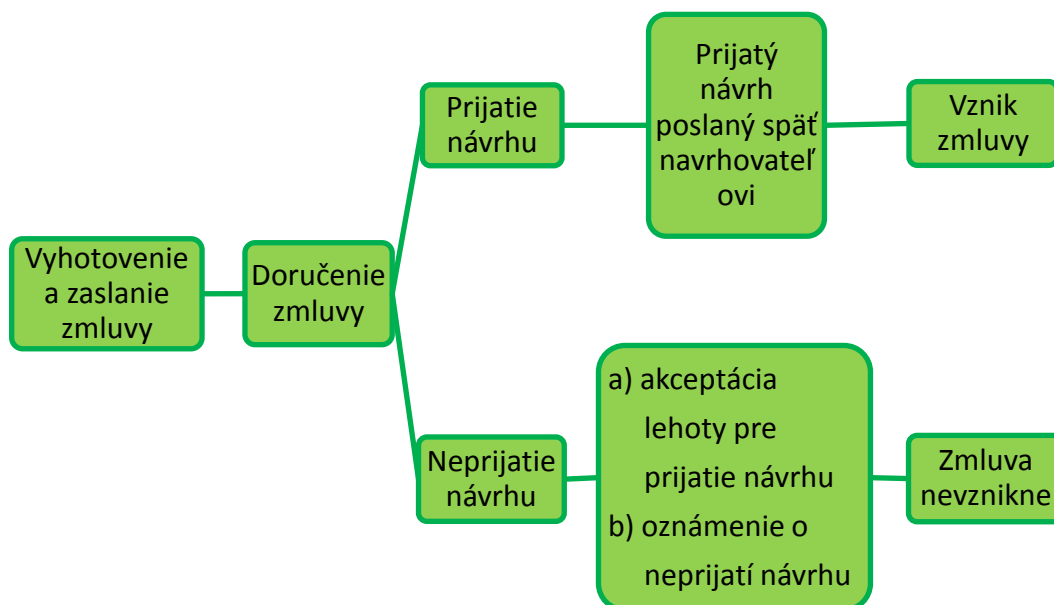

okamžiku nesplatenia pohľadávky v termíne jej splatnosti sa pohľadávka stáva dlžnou a veriteľ má právo vymáhať ju všetkými zákonnými prostriedkami.

2.1.1.1.1 Zmluva

Ide o dvojstranný alebo viacstranný právny úkon, ktorý vzniká v kontraktačnom procese³. Kontraktačný proces začína návrhom zmluvy, ktorý musí byť dostatočne určitým, zrozumiteľným právnym úkonom, a musí vyjadrovať vôľu navrhovateľa byť týmto návrhom viazaný. Návrh zmluvy je adresovaný druhej strane, a jeho pôsobnosť plyní okamžikom jeho doručenia. Zmluvná strana, ktorej je návrh adresovaný, návrh prijme alebo odmietne. Prijatie návrhu prípadne pripomienkovanie jednotlivých ustanovení zmluvy musí byť doručené strane, ktorá tento návrh podávala. Musí sa tak stať počas doby uvedenej v návrhu, do ktorej je navrhovateľ svojím zmluvným návrhom viazaný. Až po schválení návrhu vzniká zmluva. Tento proces uzatvárania zmluvy sa týka neprítomných účastníkov, t. j. využitím elektronickej komunikácie. Pokiaľ o zmluve jednájú prítomní účastníci, dohodnú sa na podmienkach zmluvy na mieste.

Schéma č. 2.1 Kontraktačný proces

Zdroj: Učíková Andrea, diplomová práca⁴

³ Kontraktačný proces – zjednávanie, uzatváranie zmlúv, viď Schéma č. 2.1

⁴ UČÍKOVÁ, Andrea. *Účetní, daňový a právní pohled na zajištění pohledávek po lhůtě splatnosti*. Ostrava 2010. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra marketingu a obchodu [7]

2.1.1.2 Ostatné pohľadávky

Okrem vyššie uvedených pohľadávok existujú aj také pohľadávky, ktoré nie sú viazané konkrétnym zmluvným vzťahom, ale vznikajú napríklad verejnoprávnymi predpismi alebo inou právnou skutočnosťou. Sú to pohľadávky adresované takmer každému občanovi Slovenskej alebo Českej republiky, a to pohľadávky štátu z titulu daní, poplatkov a obdobných finančných plnení. Taktiež môže ísť o pohľadávky náhrady škody, bezdôvodného obohatenia a pod.

Po vzniku pohľadávky je veriteľ povinný upomienkou vyzvať dlžníka k zaplateniu dlžnej čiastky exaktne vyčíslenej s upozornením možného súdneho vymáhania. Upomienky by mali byť poslané najlepšie doporučenou poštou, ale nie je to podmienkou.

Pri vzniku pohľadávky je potrebné kontrolovať lehoty k premlčaniu pohľadávky. Obecná lehota je zákonom stanovená na tri roky. Do tejto doby môže veriteľ podať návrh žaloby na úhradu dlžnej pohľadávky na príslušný súd, ktorý vydá platobný rozkaz alebo rozsudok v prospech veriteľa (pokiaľ nezaniklo právo na vymáhanie). Na základe rozhodnutia súdu veriteľ môže vymáhať pohľadávku prostredníctvom exekútorského úradu, ktorý je oprávnený vykonávať exekúciu až do smrti dlžníka, ale aj v dedičskom konaní po dlžníkovi. Ak je veriteľom orgán štátnej správy a samosprávy a neplnenie dlžníkom vzniklo na základe rozhodnutia orgánu, resp. platobného výmeru, je možné plnenie vymáhať priamo orgánom, ktorý rozhodnutie vydal, a to prikázaním pohľadávky z účtu povinného (dlžníka).

2.1.2 Postúpenie pohľadávky

Postúpenie pohľadávky (cesia)⁵ sa realizuje zmluvou⁶ podľa občianskeho zákonníka. V zmluve musí byť postupovaná pohľadávka konkretizovaná. Postúpenie pohľadávky znamená, že veriteľ môže bez súhlasu dlžníka postúpiť pohľadávku inému subjektu, ktorý sa stáva veriteľom toho istého dlžníka. S postúpením pohľadávky prechádza na nového veriteľa aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené. V prípade postúpenia peňažitej pohľadávky na nového veriteľa prechádzajú taktiež aj úroky a všetky náklady spojené s vymáhaním pohľadávky. Postúpenie pohľadávky je podľa § 526 ObčZ povinný postupca⁷ bez zbytočného odkladu oznámiť dlžníkovi. Pokiaľ postúpenie pohľadávky nie je oznámené dlžníkovi alebo postupník⁸ postúpenie pohľadávky nepreukáže, sprostí sa dlžník záväzku plnením postupcovi. Dôvodom postúpenia pohľadávky je jej úplatný prevod, poskytnutie úveru, zaistenie záväzku

⁵ z latinčiny, znamená postúpenie nejakého práva, územia, pohľadávky

⁶ vid' Príloha č. 1 – Zmluva o postúpení pohľadávky

⁷ postupcom sa pre účely tohto zákona označuje pôvodný veriteľ

⁸ postupníkom sa pre účely tohto zákona rozumie nový veriteľ

alebo dôjde k postúpeniu napríklad za účelom splnenia dlhu (veriteľ postúpi pohľadávku postupníkovi, aby splatil dlh, ktorý má u postupníka).

2.2 Pojem pohľadávky z účtovného hľadiska

V účtovníctve sa pohľadávky účtujú v účtovej triede 3 – Zúčtovacie vzťahy. Pohľadávku obecné charakterizujeme ako právo FO alebo PO (veriteľa) požadovať od dlžníka peňažné alebo nepeňažné plnenie z určitého obchodného vzťahu.

Pohľadávky z hľadiska účtovníctva rozdeľujeme do niekoľkých skupín⁹, a to:

- a) pohľadávky z obchodných vzťahov (účtová skupina 31),
- b) pohľadávky voči zamestnancom (účtovná skupina 33),
- c) pohľadávky voči finančným orgánom (účtová skupina 34),
- d) pohľadávky v rámci skupiny podnikov, za upísaný vlastný kapitál, za spoločníkov, pohľadávky zo združenia (účtová skupina 35),
- e) iné pohľadávky – z predaja podniku, z emisie dlhopisov, z predaja opcií (účtová skupina 37),
- f) dohadné účty aktívne (účtová skupina 38).

Z časového hľadiska delíme pohľadávky na dlhodobé, pokiaľ v okamžiku, ku ktorému je účtovná závierka zostavená, majú dobu splatnosti dlhšiu ako jeden rok, a krátkodobé v ostatných prípadoch, teda v okamžiku, ku ktorému je účtovná závierka zostavená, majú dobu splatnosti kratšiu ako jeden rok.

Pohľadávky sú v účtovných a finančných výkazoch účtovnej jednotky (ďalej tiež ÚJ) zobrazené ako aktíva, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňujú hospodárenie ÚJ.

2.2.1 Oceňovanie pohľadávok

Oceňovanie pohľadávok je chýlostivá záležitosť. Nie je dobré ponechať ho v kompetencii účtovnej jednotky, lebo by mohlo dôjsť k zámernému skresleniu vykazovaných informácií v účtovnej závierke. Prevenciou je § 25 ods. 1 písm. a) a c), a § 25 ods. 3 zákona o účtovníctve (ďalej len zákon o účtovníctve, príp. ZoÚ) v znení neskorších predpisov. České predpisy, konkrétne § 27 ods. 1 písm. f) zákona o účtovníctve (ďalej len ZÚ) vymedzuje ocenenie pohľadávok reálnou hodnotou, ktoré účtovná jednotka nadobudla a určila k obchodovaniu. Pohľadávky sa oceňujú podobne ako oceňovanie iných zložiek majetku.

Podľa § 24, ods. 1 ZoÚ účtovné jednotky oceňujú majetok a záväzky:

- a) „*k okamžiku uskutočnenia účtovného prípadu spôsobmi podľa § 25,*

---

⁹ vid' Príloha č. 2 – Rámcová účtová osnova

- b) *ku dňu, ku ktorému sa účtovná závierka zostavuje spôsobmi podľa § 27,*
- c) *k inému dňu v priebehu účtovného obdobia spôsobmi podľa § 27, ak sa to vyžaduje podľa osobitného predpisu.*¹⁰

Účtovné jednotky môžu v súlade so ZoÚ používať tieto oceňovacie základne:

- a) obstarávaciu cenu, t. j. cenu, za ktorú bol majetok obstaraný a náklady s jeho obstaraním súvisiace,
- b) reprodukčnú obstarávaciu cenu, t. j. cenu, za ktorú by sa majetok obstaral v čase, keď sa o ňom účtuje,
- c) vlastné náklady, t. j. náklady vynaložené na výrobu alebo inú činnosť pri majetku vytvorenom vlastnou činnosťou,
- d) menovitú hodnotu, t. j. cenu uvedenú na peňažnom prostriedku a ceninách, alebo sumu, na ktorú pohľadávka alebo záväzok znejú.¹¹

2.2.1.1 Pohľadávky v cudzích menách z hľadiska slovenskej legislatívy

Podľa § 4 ods. 7 ZoÚ je ÚJ povinná viesť účtovníctvo v peňažných jednotkách meny euro. Ak ÚJ narába s pohľadávkami vyjadrenými v cudzej mene, je povinná o takýchto pohľadávkach účtovať aj v cudzej mene aj v mene euro. ÚJ prepočítava jednotky cudzej meny na eurá v deň ocenenia.

Pre prepočet cudzej meny na eurá sa v deň uskutočnenia účtovného prípadu môže použiť všeobecný kurz, ak ZoÚ neustanovuje inak, ktorým je referenčný výmenný kurz určený a vyhlásený Európskou centrálnou bankou (ďalej len ECB) alebo Národnou bankou Slovenska (ďalej len NBS) zo dňa predchádzajúceho dňu uskutočnenia účtovného prípadu.

Príklad č. 2.1¹²

ÚJ dodala tovar v sume 210 000 CZK dňa 11.03.2012, ktorý ocení referenčným kurzom v deň predchádzajúci dňu uskutočnenia účtovného prípadu, t. j. kurzom k 10.03.2012, ktorý bol 25,545 CZK/EUR. Referenčný kurz v deň predchádzajúci dňu inkasa pohľadávky na devízový účet bol 25,662 CZK/EUR.

¹⁰ § 24 ods. 1 ZoÚ

¹¹ HARUMOVÁ, Anna. *Ohodnocovanie pohľadávok*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002. 237 s. ISBN 80-89047-45 [5]

¹² PP: *Používanie kurzov na prepočet cudzej meny na eurá v PÚ v roku 2012*. [on-line]. [12.04.2012]. Dostupné z: <http://www.pp.sk/main/ArticleShow.aspx?ArtID=41124&print=1> [23]

Tab. č. 2.1 Použitie kurzu v deň predchádzajúci dňu uskutočnenia účtovného prípadu

Text	Suma v CZK	Suma v EUR	MD	D
Dodanie tovaru	210 000	8 220,79	311	604
Inkaso pohľadávky	210 000	8 183,31	221	311
Kurzový rozdiel - strata		37,48	563	311

Zdroj: www.pp.sk

Pri okamžitej kúpe alebo predaji cudzej meny je možné si vybrať od 01.01.2012 jeden z dvoch kurzov, ktorý bude účtovná jednotka používať počas účtovného obdobia, a to:

- skutočný výmenný kurz, za ktorý bola cudzia mena nakúpená,
- kurz určený a vyhlásený ECB alebo NBS v deň uzavretia obchodu.

Príklad č. 2.2¹³

ÚJ si obstarala americké doláre v zmenárni za výmenný kurz 1,2471 USD/EUR. Kurz ECB v deň uzatvorenia obchodu je 1,2776 USD/EUR. Od 1. januára 2012 je ÚJ povinná stanoviť vo svojich vnútorných predpisoch kurz, ktorý bude používať pri prepočte prírastku cudzej meny na eurá pri okamžitých obchodoch na účely ocenenia cudzej meny v eurách.

Tab. č. 2.2 Použitie skutočného výmenného kurzu

Text	Kurz	Suma	MD	D
Prírastok cudzej meny vo valutovej pokladni	výmenný kurz 1,2471 USD/EUR	300 USD 240,56 EUR	211/USD	261
Úbytok peňažných prostriedkov z euro pokladnice		240,56 EUR	261	211/EUR

Zdroj: www.pp.sk

Tab. č. 2.3 Použitie kurzu vyhláseného ECB v deň uzatvorenia obchodu

Text	Kurz	Suma	MD	D
Prírastok cudzej meny vo valutovej pokladni	ECB v deň uzavretia obchodu 1,2776 USD/EUR	300 USD 234,82 EUR	211/USD	261
Úbytok peňažných prostriedkov z euro pokladnice	výmenný kurz 1,2471 USD/EUR	240,56 EUR	261	211/EUR
Kurzový rozdiel	240,56 – 234,82 = 5,74	5,74 EUR	563	261

Zdroj: www.pp.sk

¹³ PP: Používanie kurzov na prepočet cudzej meny na eurá v PÚ v roku 2012. [on-line]. [12.04.2012]. Dostupné z: <http://www.pp.sk/main/ArticleShow.aspx?ArtID=41124&print=1> [23]

Ďalej je možné použiť referenčný kurz určený a vyhlásený ECB alebo NBS v deň uskutočnenia účtovného prípadu a nie v deň predchádzajúci dňu uskutočnenia účtovného prípadu. Tento kurz sa použije na prepočet:

- a) cenných papierov znejúcich na cudziu menu,
- b) nástrojov peňažného trhu ocenených cudzou menou,
- c) finančných rozdielových zmlúv ocenených cudzou menou,
- d) podkladových nástrojov derivátov ocenených cudzou menou okrem podkladových menových derivátov,
- e) pohľadávok a záväzkov spojených s majetkom uvedeným v bode a) až d), ktoré sú ocenené rovnakou cudzou menou ako tento majetok.

Príklad č. 2.3¹⁴

Obchodná spoločnosť XY, s. r. o. nakúpila dňa 10.01.2012 100 ks akcií českej spoločnosti za 120 000 CZK. Na ocenenie použije referenčný kurz v deň nadobudnutia akcií. Podľa kurzového lístka ECB je kurz 25,785 CZK/EUR

Tab. č. 2.3 Použitie referenčného kurzu v deň uskutočnenia účtovného prípadu

Text	Suma CZK	Suma EUR	MD	D
Nákup akcií českej spoločnosti	120 000	4 653,87	259	325

Zdroj: www.pp.sk

„Na ocenenie pohľadávok a záväzkov v cudzej mene spojených s účtovaním poskytnutého alebo prijatého preddavku v cudzej mene sa použije kurz v čase prijatia alebo poskytnutia preddavku.“¹⁵

2.2.1.2 Pohľadávky v cudzích menách z hľadiska českej legislatívy

Účtovné jednotky sú povinné podľa §4 ods. 12 ZÚ viesť účtovníctvo v českej mene. Ak ÚJ vlastní pohľadávky v cudzej mene, je povinná ich evidovať nielen v tejto cudzej mene, ale taktiež v českej mene.¹⁶ ÚJ majú povinnosť podľa §24 ods. 6 až 8 ZÚ prepočítať pohľadávky kurzom devízového trhu Českej národnej banky (ďalej len ČNB), a to:

- a) k okamžiku uskutočnenia účtovného prípadu, kedy môžu použiť:

¹⁴ PP: *Používanie kurzov na prepočet cudzej meny na eurá v PÚ v roku 2012*. [on-line]. [12.04.2012]. Dostupné z: <http://www.pp.sk/main/ArticleShow.aspx?ArtID=41124&print=1> [23]

¹⁵ § 24 ods. 6 ZoÚ

¹⁶ VAIGERT, D.; PHILIPPI, T.; RIŠKO, P.; NAVRÁTILOVÁ, H. *Pohľadávky - Právní příručka věřitele*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2005. 272 s. ISBN 80-51-0881-3 [8]

- kurz aktuálny k okamžiku uskutočnenia účtovného prípadu, alebo
- kurz pevný¹⁷, ktorý si ÚJ stanoví vnútorným predpisom na základe kurzu devízového trhu ČNB, a bude ho používať na stanovenú dobu, najviac však na dobu účtovného obdobia,

b) ku konci súvahového dňa alebo k inému okamžiku, ku ktorému sa účtovná závierka zostavuje, kedy možno použiť kurz aktuálny k okamžiku ocenenia.

Podľa českého účtovného štandardu (ďalej len ČÚŠ) 006 kurzové rozdiely vznikajú:

- úhradou záväzku a inkasom pohľadávky,
- postúpením a vkladom pohľadávky,
- prevzatím dlhu u pôvodného vlastníka,
- vzájomným započítaním pohľadávok,
- úhradou úveru alebo pôžičky novým úverom alebo pôžičkou,
- prevodom záloh na úhradu pohľadávok a záväzkov.

Kurzové rozdiely vymedzené ČÚŠ 006 nevznikajú:

- pri oznámení o zmene veriteľa u dlžníka a u veriteľa v prípade, že za jeho dlžníka bude plniť dlžník iný,
- pri dohode o zmene zahraničných mien pre úhrady alebo inkasa bez pohybu peňažných prostriedkov s výnimkou zmeny na Kč,
- pri splácaní peňažitých vkladov do obchodných spoločností a družstiev.

Príklad č. 2.4

Predpokladajme pohľadávku vo výške 1000 EUR zo dňa 18.06.2011 (kurz ČNB k tomuto dňu bol 24 CZK/EUR) a uvažujeme kurzový prepočet ku dni 31.12.2011 (kurz ČNB bol 26,93 CZK/EUR). Účtovanie bude nasledujúce:

Tab. č. 2.4 Účtovanie pri stanovení kurzu ČNB

Dátum	Text účtovného prípadu	Suma v CZK	MD	D
18.06.2011	Predpis pohľadávky 1000 EUR	24 000	311	602
31.12.2011	Kurzový prepočet k 31.12.2011	2 930	311	663

Zdroj: vlastné spracovanie

Je dôležité poznamenať, že výsledný kurzový prepočet ovplyvňuje základ dane.

¹⁷ kurz pevný – jeho použitie je zakázané subjektom uvedeným v §24 ods. 8 ZÚ, napr. bankám, obchodníkom s cennými papiermi, investičným spoločnostiam, poisťovniam ap.

2.2.3 Opravné položky k pohľadávkam

ZoÚ upravuje zásadu opatrnosti, ktorá účtovným jednotkám stanovuje povinnosť pri oceňovaní majetku a záväzkov ku konci súvahového dňa brať v úvahu všetky riziká, straty a znehodnotenia, ktoré sa týkajú majetku a záväzkov a sú im známe do okamžiku zostavenia účtovnej závierky. Opravné položky (ďalej OP), sa tvoria, ak ÚJ zistí pri inventarizácii, že reálna cena pohľadávok je nižšia ako cena uvedená v účtovníctve. Vtedy možno na toto zníženie hodnoty pohľadávok vytvoriť opravnú položku, ktorá je korekčnou informáciou k informácii z príslušného účtu pohľadávok a ktorá sa vytvára v prípade, že ocenenie majetku nemá trvalý charakter. Pri tomto prechodnom znížení hodnoty pohľadávok stav pohľadávok na príslušných účtoch ostáva bez zmeny.

Tvorba opravných položiek je nákladom a zachycuje sa na ťarchu účtu 547 – Tvorba a zúčtovanie opravných položiek so súvzťažným zápisom v prospech účtu 391 – Opravné položky k pohľadávkam. Zúčtovanie OP k pohľadávkam z dôvodu vyradenia pohľadávok z účtovníctva sa účtuje na ťarchu účtu 391 a v prospech vecne príslušného účtu pohľadávok. Opravné položky sa rušia v prospech nákladov. Z daňového hľadiska tvorba a zrušenie opravnej položky neovplyvňujú základ dane.¹⁸

Podľa opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky o Postupoch účtovania (ďalej PÚ) povinnosť tvoriť opravné položky k pohľadávkam nie je v prípade, kedy účtovná jednotka vedie účtovníctvo v tzv. zjednodušenom rozsahu (jednoduché účtovníctvo).

2.2.4 Odpis pohľadávok

Účtovný odpis pohľadávok, ktorý nemá žiadnu väzbu na zákon o daní z príjmov, ktorý nie je výdajom na dosiahnutie, zaistenie a udržanie príjmu, sa zachycuje v účtovej skupine 54 – Iné obstarávacie náklady, kde sa ponúka analytická evidencia v rámci účtu 546. O tento účtovný náklad musí byť upravený výsledok hospodárenia v zmysle §19 ods. 2 písm. h) zákona o daní z príjmov (ďalej ZDP). Odpis pohľadávky je jednostranným úkonom na strane veriteľa, ktorý odpíše pohľadávku pri trvalom upustení od jej vymáhania zo zákonných dôvodov. Ktoré skutočnosti sú dôvodom pre trvalé upustenie od vymáhania PÚ neuvádzajú, ÚJ si ich sama stanoví v internej smernici. Pri ich definovaní však možno použiť skutočnosti vymenované v pôvodnom znení § 68 ods. 5 PÚ, a to:

- a) ak dlžník zomrel a pohľadávka nemohla byť uspokojená vymáhaním od dedičov dlžníka,

¹⁸ AKO-UCTOVAT: *Účet 391 – Opravné položky k pohľadávkam*. [on-line]. Dostupné z: http://www.ako-uctovat.sk/ucet.php?ucet_c=391&popis=Opravne-polozky-k-pohladavkam&i=161 [11]

- b) na základe oznámenia príslušného orgánu a vydání rozhodnutia o neuznaní pohľadávky ako aj oznámení, že pobyt dlžníka je neznámy,
- c) ak je zo všetkých okolností zrejmé, že by náklad na vymáhanie pohľadávky prevýšil jej výťažok.¹⁹

Odpis pohľadávky je spôsob, ako definitívne vyradiť pohľadávku z účtovníctva ÚJ a z majetku spoločnosti z iného dôvodu ako je úhrada alebo započítanie. Účtovným odpisom pohľadávka právne nezaniká. Účtovná jednotka ju vedie v podsúvahovej evidencii. Najčastejším prípadom z praxe je, keď je zo všetkých okolností zrejmé, že by náklady na vymáhanie pohľadávky boli väčšie ako jej výťažok. V tejto súvislosti je dôležité pripomenúť, že z hľadiska českej legislatívy zákon o rezervách (ďalej ZoR) umožňuje českým účtovným jednotkám postup podľa § 8c ZoR (opravné položky k nepremlčaným nevýznamným pohľadávkam s hodnotou do 30 000 Kč vytvorené do výšky 100%) a s tým spojené daňové „prilepšenie“ v rade týchto prípadov.

2.2.5 Inventarizácia pohľadávok

Inventarizácia majetku a záväzkov je dôležitou podmienkou pre správnosť účtovnej závierky, ktorá musí podávať verný a pravdivý obraz o majetku a záväzkoch, o hospodárskom výsledku a o finančnej situácii účtovnej jednotky.

Účtovné jednotky inventarizáciou overujú ku dňu účtovnej závierky, či stav majetku a záväzkov v účtovníctve zodpovedá skutočnosti. Taktiež sa overuje vecná správnosť účtovníctva. Z pohľadu znaleckej činnosti je inventarizácia dôležitá pre stanovenie východiskovej hodnoty majetku a záväzkov.

Povinnosť inventarizovať majetok a záväzky je jednoznačná a týka sa všetkých fyzických a právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú alebo inú zárobkovú činnosť, bez ohľadu na to, v akej sústave účtovníctva účtujú. Vykonanie inventarizácie dokladá účtovná jednotka prostredníctvom inventárneho súpisu. Inventúrne súpisy sú zákonom určeným dokladom, ktorý spolu s ostatnými účtovnými písomnosťami dokumentuje splnenie zákonnej požiadavky preukaznosti účtovníctva. Po vykonaní inventarizácie členovia inventarizačnej komisie vytvoria inventarizačný zápis podpísaný spomínanými členmi.

Z hľadiska termínu zostavovania účtovnej závierky delíme inventarizáciu na:

- a) riadnu – vykonáva sa ku dňu zostavenia riadnej účtovnej závierky. Pri stanovení hodnoty znalcom objednávateľ určuje dátum, ku ktorému sa znalecký posudok vypracuje,

---

¹⁹ PP: *Opravné položky a odpis pohľadávok z účtovného hľadiska*. [on-line]. [9/2007]. Dostupné z: http://www.pp.sk/6483/Opravne-položky-a-odpis-pohľadavok-z-uctovneho-pohľadu_A-DUPP29384.aspx [22]

- b) mimoriadnu – vykonáva sa ku dňu zostavenia mimoriadnej účtovnej závierky v dôsledku živelných pohrôm, krádeží, sprenevery ap. Z pohľadu znalca je potrebné takúto inventúru vykonať, ak sa znalecký posudok vypracúva k inému dátumu, ako je 31.12. príslušného roka.²⁰

Z hľadiska rozsahu vykonávania ide o inventarizáciu:

- a) úplnú – vykonáva sa ak sa inventarizuje celý majetok podniku,
- b) čiastkovú – je zameraná len na určité druhy majetku a záväzkov, vykonáva sa pri mimoriadnych udalostiach.

2.3 Pojem pohľadávka z daňového hľadiska

Základnú právnu úpravu pohľadávok z daňového hľadiska nájdeme v zákone č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (ZDP) platný pre Slovenskú republiku (SR), v zákone č. 586/1992 Zb. o dani z príjmov (ďalej len ZoDP) a v zákone č. 593/1992 Zb. o rezervách pre zistenie základu dane z príjmu, ktoré sú platné pre Českú republiku (ČR). Pohľadávky sa tiež viažu na daň z pridanej hodnoty, ktorú upravuje zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty (platný pre SR), resp. zákon č. 235/2004 Zb. o dani z pridanej hodnoty (platný pre ČR).

Podnikateľov, ktorí sú účtovnou jednotkou trápí zdaňovanie výnosov z dodávok tovaru a z poskytnutých služieb, pokiaľ im odberatelia neuhradili pohľadávku do lehoty splatnosti. Zdaňovaný výnos sa viaže ku dňu, v ktorom bola dodávka alebo služba splnená. Tento výnos sa zahrnie do základu dane pre výpočet daňovej povinnosti, takže „daň“ plynúca z pohľadávky musí byť uhradená vždy, bez ohľadu na to, či bola pohľadávka uhradená alebo nie. Na druhej strane v daňovej evidencii sa príjem viaže ku dňu splatenia pohľadávky. Legislatíva sa snaží zmierniť nepriaznivé účinky pri zdaňovaní neprijatých úhrad a umožňuje po splnení stanovených podmienok možnosť odpisu pohľadávok po lehote splatnosti do daňových nákladov a taktiež ponúka tvorbu opravných položiek k nepremlčaným pohľadávkam po dátume splatnosti a tiež k pohľadávkam za dlžníkov v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní na vrub daňovo uznateľných nákladov. Dôležitou skutočnosťou je, že len pohľadávky právne nespochybniteľné možno daňovo zvýhodniť. Môže sa jednať o množstvo pohľadávok z titulu náhrad, pokiaľ na túto náhradu nie je právny nárok a taktiež môže dôjsť k vzniku pohľadávky vo vzťahu k inej osobe.

---

²⁰ UNSK: Inventarizácia majetku,, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov. [on-line]. [16.11.2011]. Dostupné z: http://info.unsk.sk/dokumenty/Material_Inventarizacia_2011_NSK.pdf [25]

2.3.1. Opravné položky z daňového hľadiska podľa slovenských právnych predpisov

Opravné položky, ktorých tvorba je podľa § 19, ods. 3 písm. f) ZDP daňovými výdavkami, sú OP k nadobudnutému majetku, nepremlčaným pohľadávkam, pohľadávkam voči dlžníkom v konkurznom konaní a reštrukturalizačnom konaní, k pohľadávkam tvorených bankami, pobočkami zahraničných bánk a Exportno-importnou bankou SR, pohľadávkam z poistenia v prípade zániku poistenia, pohľadávkam zdravotných poisťovní. Vytvorená OP k nadobudnutému majetku sa zahrnie do daňových výdavkov v súlade s účtovnými predpismi.

Za daňový výdavok sa nepovažuje tvorba OP k pohľadávkam nadobudnutým postúpením alebo pohľadávkam, ktoré možno vzájomne započítať so splatnými záväzkami voči dlžníkovi.

Pohľadávka, pri ktorej vzniká riziko, že ju dlžník neuhradí alebo uhradí len jej časť, sa môže stať daňovou. Tvorba OP k tejto pohľadávke, a tiež tvorba OP na časť pohľadávky vzťahujúcej sa na istinu a úrok zahrnutý do príjmov zo spotrebiteľského úveru, ak od splatnosti pohľadávky uplynula doba dlhšia ako

- a) 360 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 20 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva,
- b) 720 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 50 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva,
- c) 1 080 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 100 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva.²¹

OP tohto typu sa môžu tvoriť len k pohľadávkam, ktoré boli zahrnuté do zdaniteľných príjmov. Tieto OP sa tvoria do výšky nominálnej hodnoty pohľadávky. OP sa nemôžu vytvoriť k pohľadávkam, ktoré mali charakter záloh a k pohľadávkam získaných obstaraním.²²

OP voči dlžníkom v konkurze alebo v reštrukturalizačnom konaní sú daňovým výdavkom do výšky menovitej hodnoty pohľadávok bez príslušenstva alebo obstarávacej ceny pohľadávok za podmienky, že takéto pohľadávky musia byť prihlásené v lehote určenej v uznesení o vyhlásení konkurzu alebo v uznesení o povolení reštrukturalizácie.

2.3.2 Opravné položky z daňového hľadiska podľa českých právnych predpisov

Podľa §24 ods. 2 písm. i) ZoDP výdajom na dosiahnutie, zaistenie a udržanie príjmu sú len tie opravné položky, u ktorých spôsob tvorby a výšku stanovuje zvláštny zákon. Týmto

²¹ § 20 ods. 14 ZDP

²² HNONLINE: *Kedy sa opravné položky môžu stať daňovými pohľadávkami?* [on-line]. [14.11.2011].
Dostupné z: <http://moje.hnonline.sk/node/8860> [18]

zákonom sa rozumie zákon o rezervách (ďalej len ZoR). Tento zákon upravuje tvorbu, výšku a použitie opravných položiek:

- a) k pohľadávkam za dlžníkov v konkurznom a vyrovnávacom riadení (§8 ZoR),
- b) k nepremlčaným pohľadávkam splatným po 31.decembri 1994 (§8a ZoR),
- c) k pohľadávkam z titulu ručenia za colný dlh (§ 8b ZoR),
- d) k nepremlčaným nevýznamným pohľadávkam s hodnotou do 30 000 Kč (§8c ZoR).

Tvorba týchto OP nie je povinná, predstavuje možnosť poplatníka znížiť si svoj daňový základ. Pokiaľ poplatník OP nevytvoril napriek tomu, že splnil všetky podmienky pre jej vytvorenie, tak nevyužil svoje právo.

OP možno tvoriť len k pohľadávkam, o ktorých bolo pri ich vzniku účtované vo výnosoch a takto vzniknutý príjem nebol podľa zvláštného právneho predpisu príjmom oslobodeným od dane z príjmu alebo nezahrňovaným do základu dane z príjmu alebo zahrňovaným do samostatného základu dane z príjmu alebo základu dane pre zvláštnu sadzbu dane.

OP sa netvorí k pohľadávkam vzniknutých z titulu cenných papierov a ostatných investičných nástrojov, úverov, pôžičiek, záloh, zmluvných pokút, úrokov z oneskorenia, poplatkov z oneskorenia a pod.²³

Podľa §4 ods. 1 ZoR sa opravná položka zruší:

- a) ku dňu ukončenia podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti alebo nájmu podniku či jeho časti,
- b) ku dňu prerušenia podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti alebo nájmu podniku, pokiaľ táto činnosť alebo nájom podniku nezačne do termínu pre podanie daňového priznania za príslušné zdaňovacie obdobie, v ktorom prešlo k prerušeniu,
- c) ku dňu účinnosti nájomnej zmluvy v prípade nájmu podniku,
- d) ku dňu predchádzajúcemu dni zrušenia stálej prevádzky na území ČR,
- e) ku dňu predchádzajúcemu dni vstupu do likvidácie,
- f) ku dňu predchádzajúcemu dni účinnosti prehlásenia konkurzu.

2.3.3 Odpis pohľadávky podľa slovenských predpisov

Odpis pohľadávky sa vykonáva jednorázovo a to vo výške limitovanej zákonom o dani z príjmov, nie je ho teda možné realizovať postupne (ako napríklad odpisy hmotného a nehmotného majetku). Odpisy pohľadávok sa týkajú iba vlastných pohľadávok daňovníka a

---

²³ § 2 ods. 2 ZoR

pohľadávok, ktoré daňovník nadobudol postúpením. Odpis nie je možné uplatniť na pohľadávky nadobudnuté darovaním či dedením.

Daňovník (účtujúci v sústave podvojného účtovníctva) môže jednorazovo odpísať pohľadávku do daňových výdavkov ak:

- a) súd zamietol návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku alebo zrušil konkurz
- b) majetok daňovníka nestačí na úhradu výdavkov a odmenu správcu konkurznej podstaty
- c) to vyplýva z výsledku konkurzného alebo vyrovnávacieho konania
- d) dlžník zomrel a pohľadávka nemohla byť uspokojená ani vymáhaním na dedičoch dlžníka
- e) majetok dlžníka nepostačuje na krytie nákladov exekučného konania alebo na krytie trov výkonu súdneho rozhodnutia a súd exekúciu alebo výkon rozhodnutia zastaví
- f) ide o pohľadávku, na ktorú možno tvoriť opravnú položku do 100 %
- g) ide o pohľadávku z úveru bánk, pobočiek zahraničných bánk a Exportno-importnej banky Slovenskej republiky, pri ktorej bolo identifikované znehodnotenie viac ako 50 % alebo dlžník je v omeškaní so splácaním viac ako 360 dní.²⁴

2.3.4 Odpis pohľadávky podľa českých predpisov

Odpis môže byť daňovo účinný ak rešpektuje pravidlá § 24 ods. 2 y) ZoDP, kde sú presne vymedzené situácie, kedy je možné jednorazovo odpísať pohľadávku a zahrnúť ju do nákladov. Môžu tak urobiť poplatníci, ktorí vedú účtovníctvo, a to za predpokladu, že o pohľadávke pri jej vzniku bolo účtované vo výnosoch a takto vzniknutý zdaniteľný príjem nebol od dane oslobodený a bolo možné k pohľadávke vytvoriť opravné položky podľa ZoR. Pri uplatnení jednorazového odpisu je nutné preveriť, či bola k pohľadávke vytvorená OP. Ak tomu tak bolo, je potrebné ju zrušiť v prospech nákladov. Tento daňový odpis nemožno uplatniť pri pohľadávkach, ku ktorým nemožno vytvárať opravné položky (napr. pohľadávky z úveru, pôžičiek, zmluvných pokút a pod.) a k premlčaným pohľadávkam.

---

²⁴ § 19 ods. 2, písm. h)

2.4 Zhrnutie

V tejto časti svojej bakalárskej práce som sa zaoberala vytýčením pohľadávok z právneho, účtovného aj daňového hľadiska. Slovenská a česká legislatíva sa v otázkach práva nemení. Podobne je to aj v oblasti účtovného hľadiska, kde sú zákony a predpisy veľmi podobné. Najviac sa však názory slovenských a českých zákonov rozchádzajú z hľadiska dani z príjmov. V uvedenej tabuľke uvádzam najväčšie rozdiely, v ktorých sa slovenská a česká legislatíva líši.

Tab. č. 2.5 Porovnanie opravných položiek k pohľadávkam ČR a SR z daňového hľadiska

	ČR			SR
Opravné položky k pohľadávkam z daňového hľadiska	vymedzené zákonom č. 593/1992 ZoR, v znení neskorších predpisov			vymedzené zákonom č. 595/2003 ZDP
k pohľadávkam tvorených bankami	100% pri stanovených podmienkach v § 5 ods. 6 ZoR			Ak od splatnosti uplynula doba dlhšia ako: - 360 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 20 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva
k pohľadávkam z poistenia v prípade zániku poistenia	X			- 720 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 50 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva
k pohľadávkam za dlžníkov v konkurznom a reštrukturalizačnom (vyrovňavacom) konaní	100%			- 1 080 dní, sa zahrnie do výdavkov do výšky 100 % menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva
k nepremlčaným pohľadávkam				
k nadobudnutému majetku	nemôže vzniknúť			zahrnie sa do daňových výdavkov v súlade s účtovnými predpismi
k nepremlčaným pohľadávkam nového bloku, t.j. pohľadávkam splatným 31.12.1994	súvahová hodnota pohľadávky ≤ 200 000 Kč pri vzniku		súvahová hodnota pohľadávky > 200 000 Kč pri vzniku	X
	20%	súdne vymáhané pohľadávky až 100%	len súdne vymáhané pohľadávky až 100%	
k pohľadávkam z titulu ručenia za colný dlh	100%			X
k pohľadávkam nevýznamnej hodnoty, t. j. do 30 000 Kč súvahovej hodnoty pri vzniku	100%			X

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 2.6 Porovnanie pohľadávok v cudzej mene prepočítaných kurzom podľa SR a ČR

	ČR	SR
Pohľadávky v cudzej mene prepočítavané kurzom		
- v deň uskutočnenia účtovného prípadu (ÚP)	<i>kurz aktuálny</i> vyhlásený ČNB <i>kurz pevný</i> , ktorý si ÚJ stanoví sama	<i>výmenný referenčný kurz</i> vyhlásený ECB alebo NBS zo dňa predchádzajúceho dňu uskutočnenia ÚP
- pri okamžitej kúpe cudzej meny	<i>kurz aktuálny</i> vyhlásený ČNB <i>kurz pevný</i> , ktorý si ÚJ stanoví sama	<i>výmenný referenčný kurz</i> vyhlásený ECB alebo NBS v deň uskutočnenia ÚP <i>skutočný výmenný kurz</i> , za ktorý bola cudzia mena nakúpená
- ku dňu účtovnej závierky	<i>kurz aktuálny</i> vyhlásený ČNB	výmenný referenčný kurz vyhlásený ECB alebo NBS
- pri úbytku rovnakej cudzej meny v hotovosti alebo z devízového účtu	<i>kurz aktuálny</i> vyhlásený ČNB <i>kurz pevný</i> , ktorý si ÚJ stanoví sama	<i>vážený aritmetický priemer</i> FIFO

Zdroj: vlastné spracovanie

3. ZABEZPEČOVANIE POHLÁDÁVOK

Nielen na Slovensku a v Českej republike, ale po celom svete rýchlym tempom rastú dlhy, zvyšuje sa počet aj výška úverov a pôžičiek na osobu, a to do takej miery, že to vyzerá, akoby zadlženosť bola momentálne v móde. Dôvodom je kríza, s ňou spojená nezamestnanosť, nedostatok peňazí a žiadne istoty. Toto všetko vedie aj k zvyšovaniu počtu neuhradených pohľadávok, čo signalizuje problém pre organizácie aj podnikateľov. Z prieskumu, ktorý každý rok vykonáva spoločnosť Intrum Justitia, zaoberajúca sa správou pohľadávok, vyplýva, že čoraz viac ľudí platí svoje faktúry neskoro. V praxi to znamená, že spoločnosti v Európe strácajú takmer dvestopäťdesiat miliónov eur ročne. Ako hovorí Viktória Grossová, konateľka a výkonná riaditeľka spoločnosti Intrum Justitia Slovakia, *„index platobnej disciplíny sa celosvetovo zhoršil v porovnaní s minulým rokom.“*²⁵ To platí aj pre Slovenskú republiku, aj keď pokles je u nás nižší v porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie. To je však varovný signál pre podnikateľov a organizácie, aby venovali viac pozornosti svojim financiám. Problém je aj v Českej republike, kde sa index platobnej neschopnosti oproti minulému obdobiu výrazne zhoršil.

Podniky, ktoré sa nechcú ocitnúť vo finančnej strate kvôli nezaplateným pohľadávkam, by mali myslieť na prevenciu. Lepšie ako problémy riešiť, je im predchádzať. V tejto kapitole sa budem podrobnejšie zaoberať prostriedkami zabezpečenia pohľadávok, ktoré sú dôležité pre predchádzanie problémov s neuhrádzaním pohľadávok a pre lepšie postavenie veriteľa voči dlžníkovi.

Zabezpečovacie nástroje, ktorých úlohou je ochrana pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi, sú právne vymedzené v ObchZ a ObčZ, prípadne v iných právnych predpisoch. Je dôležité rozlišovať, kedy sa použije úprava obsiahnutá v ObčZ a kedy sa použije zabezpečenie pohľadávky podľa ObchZ.

Občianskoprávne vzťahy sa upravujú ktorýmkoľvek nástrojom obsiahnutým v ObčZ, a to zmluvnou pokutou, ručením, zabezpečovacím prevodom práva, dohodou o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, uznaním dlhu, záložnou zmluvou a zábezpekou.

Na obchodnoprávne vzťahy sa použijú zabezpečovacie nástroje podľa nasledovných pravidiel:

---

²⁵ FINANČNÝMANAZMENT: *Vyhňte sa neuhradeným pohľadávkam a míňajte opatrne.* [on-line]. [01.06.2009]. Dostupné z: <http://www.financnymanazment.sk/2009/6-2009-1/Vyhnite-sa-neuhradenym-pohladavkam-a-minajte-opatrne/> [16]

- a) zabezpečovacie prostriedky upravené len v ObchZ (uznanie záväzku, banková záruka, ručenie),
- b) zabezpečovacie nástroje upravené podľa ObčZ, ak nie sú upravené ObchZ (záložné právo, zabezpečenie záväzkov prevodom práva),
- c) ustanovenia ObchZ spolu s ustanoveniami ObčZ, ak právna úprava v ObchZ dopĺňa úpravu v ObčZ (zmluvná pokuta).²⁶

3.1 Zmluvná pokuta

Tento osobitný zabezpečovací prostriedok, ktorým si zmluvné strany zabezpečujú určitú kompenzáciu za porušenie zmluvných povinností zo strany svojho partnera, je upravený v § 544 ObčZ a v § 300 až 302 ObchZ. Zmluvná pokuta, teda paušalizovaná náhrada škody, sa môže uplatniť len v prípade vzniku záväzku. Musí byť uzatvorená písomne, a to aj v prípade, že zmluva, ku ktorej sa táto pokuta viaže, je dohodnutá ústne. Ďalej musí byť presne uvedená výška zmluvnej pokuty, alebo spôsob jej určenia, pričom nie je možné uplatňovať popri zmluvnej pokute aj náhradu škody v plnej výške, resp. vo výške presahujúcej zmluvnú pokutu, pokiaľ to nie je uvedené v zmluve. Výška zmluvnej pokuty môže byť stanovená pevnou sumou, percentom z určitej sumy, alebo sumou, ktorá sa bude periodicky opakovať.

Zmluvná pokuta je vo väčšine prípadov peňažná, avšak nie je to pravidlo. Veriteľ a dlžník sa môžu dohodnúť na nepeňažnom plnení, napríklad pri nekvalitnej dodávke tovaru je predávajúci povinný poskytnúť kupujúcemu ďalší tovar.

Pri ustanovení zmluvnej pokuty je potrebné myslieť na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, aby nedošlo k takým podmienkam, ktoré by odporovali zákonu obsahovo aj účelovo, obchádzali by zákon, alebo sa priedčili dobrým mravom. Takéto dojednanie by bolo absolútne neplatné.²⁷

Zmluvnou pokutou môže byť zjednané akékoľvek porušenie povinností (oneskorená platba, nekvalitný tovar), avšak nemožno ju dohodnúť pre prípad odstúpenia od zmluvy.

Zmluvnú pokutu si nemožno zamieňať s úrokom z omeškania. Hlavný rozdiel medzi týmito dvoma pojmami spočíva v tom, že právo na zaplatenie úroku z omeškania vyplýva priamo zo zákona, a preto ho nie je nutné zakotviť v zmluve, zatiaľ čo uplatnenie nároku na zmluvnú pokutu musí byť zakotvené v ustanovení o zmluvnej pokute a pokute o dielo²⁸. Úroky z omeškania sa spájajú len s platením peňažnej pohľadávky. Úrok z omeškania je

²⁶ EPRAVO. Zabezpečovacie inštitúty v obchodnom a občianskom práve. [on-line]. [06.09.2011]. Dostupné z: <http://www.e-pravo.sk/articles/view/121/zabezpecovacie-institut-y-v-obcianskom-a-obchodnom-prave> [15]

²⁷ HARUMOVÁ, Anna. *Ohodnocovanie pohľadávok*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002. 237 s. ISBN 80-89047-45 [5]

²⁸ Viď Príloha č. 3 – Uznesenie o zmluvnej pokute a pokute o dielo

príslušenstvom pohľadávky podľa § 121 ods. 3 ObčZ, a preto sa neuplatňuje ako samostatný nárok.

3.1.1 Zmluvné pokuty v účtovníctve

Účtovanie o zmluvných pokutách sa riadi zákonom č. 431/2002 Zb. ZoÚ v znení neskorších predpisov a PÚ v závislosti od typu ÚJ. Účtovné jednotky, ktoré vedú podvojnú účtovníctvo, účtujú zmluvné pokuty u dlžníka na ťarchu účtu 544 - Zmluvné pokuty, penále a úroky z omeškania na základe zmlúv a dokladov bez ohľadu na to, či došlo k úhrade alebo nie. Zmluvné pokuty veriteľ účtuje v prospech účtu 644 - Zmluvné pokuty, penále a úroky z omeškania.

Zmluvné pokuty sa účtujú na základe účtovného dokladu, ktorým sa okrem faktúry rozumie napríklad zmluva doplnená o náležitosti účtovného dokladu podľa § 10 ZoÚ. V prípade, že veriteľ nevystaví faktúru, môže byť účtovným dokladom interný doklad obsahujúci náležitosti účtovného dokladu.

3.1.1 Zmluvné pokuty a daň z príjmu

Zmluvné pokuty sú daňovým výdavkom dlžníka a daňovým príjmom veriteľa podľa ZDP v znení neskorších predpisov. Podľa § 21 ods. 2 písm. a) ZDP platí, že daňovými výdavkami nie sú tiež penále a pokuty s výnimkou zmluvných pokút, preto platí, že zmluvné pokuty sú uznaným daňovým výdavkom, ak sú splnené ďalšie podmienky. Spôsob zarátania zmluvných pokút do základu dane je upravený v § 17 ods. 19 ZDP, z ktorého vyplýva nasledovné:

- a) U dlžníka sa zmluvné pokuty zahŕňajú do základu dane až po ich zaplatení. Ak nie sú zaplatené do konca zdaňovacieho obdobia, tak sa pri zistení základu dane pripočítajú. Do daňových výdavkov sa zahrnú až v zdaňovacom období, kedy boli uhradené, čo sa premietne v daňovom priznaní v položkách znižujúcich výsledok hospodárenia,
- b) u veriteľa budú zmluvné pokuty zaúčtované do výnosov a nezaplatené do konca zdaňovacieho obdobia pri vyčíslení základu dane uvedené ako položky znižujúce výsledok hospodárenia. V zdaňovacom období, v ktorom veriteľ prijme úhradu, sa o túto čiastku zvýši výsledok hospodárenia.

Príklad č. 3.1

Akciová spoločnosť uzatvorila s odberateľom zmluvu o dielo, v ktorej má dohodnutú

zmluvnú pokutu 1 000 € pre prípad nedodržania termínu dodávky diela. Dohodnutý termín dodávky bol do 30.09.2011, avšak ku skutočnému dodaniu došlo dňa 30.11.2011. Zmluvná pokuta bola zaúčtovaná veriteľom aj dlžníkom ako účtovný prípad roku 2011. Pokuta bola uhradená 27.01.2012. Veriteľ a dlžník majú zdaňovacie obdobie kalendárny rok.

Tab. č. 3.1 Účtovanie u dlžníka

Text	MD	D	Suma v €
Rok 2011:			
Predpis pokuty za nedodržanie termínu	544	321	1 000
Rok 2012:			
Úhrada pokuty z bankového účtu	321	221	1 000

Zdroj: vlastné spracovanie

Dlžník uviedol sumu 1 000 € do daňového priznania za rok 2011 k dani z príjmov PO na riadok č. 140 ako položku, ktorá nebola do konca roku uhradená, a ktorá zvyšuje výsledok hospodárenia. Dlžník zapíše sumu 1 000 € do daňového priznania za rok 2012 na riadok č. 270. Ide o položku, ktorá bola uhradená v tomto zdaňovacom období a ktorou sa výsledok hospodárenia znižuje.

Tab. č. 3.2 Účtovanie u veriteľa

Text	MD	D	Suma v €
Rok 2011:			
Predpis pokuty za porušenie zmluvy	311	644	1 000
Rok 2012:			
Úhrada pokuty na bankový účet	221	311	1 000

Zdroj: vlastné spracovanie

V daňovom priznaní za rok 2011 veriteľ uviedol sumu 1 000 € na riadku 260 tlačiva daňového priznania k dani z príjmov PO. Na tomto riadku sa uvádzali sumy podľa § 17 ods. 21 ZDP, ak neboli uhradené do konca zdaňovacieho obdobia, ak sú súčasťou riadka 100, t.j. sumy zmluvných pokút zúčtované do výnosov v roku 2009. Sumy na riadku 260 sú položkami znižujúcimi výsledok hospodárenia. V roku 2012 veriteľ zapíše sumu 1 000 € na riadok 120 daňového priznania z príjmov PO, pričom ide o položku zvyšujúcu výsledok hospodárenia.

3.2 Záložné právo

Záložné právo (záloha) je upravené v § 151a až § 151me ObčZ, podľa ktorého *“záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva, ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená. “*

Záložné právo je podmienené existenciou dlhu. Ak dlh zanikne napríklad jeho splnením, zanikne aj záložné právo. Záložné právo je vecným právom absolútnej povahy, čo znamená, že v prípade zmeny veriteľa zabezpečenej pohľadávky, prechádza toto právo na nového veriteľa.

Záložné právo možno zriadiť zmluvou, ktorá musí byť písomná, dohodou dedičov o vyporiadaní dedičstva, rozhodnutím súdu alebo zákonom. Zmluva o zriadení záložného práva musí byť v písomnej podobe. Ak ide o nehnuteľnosť, je nevyhnutné, aby bolo záložné právo zapísané do katastra nehnuteľností a vznikne rozhodnutím o vklade, inak nevznikne. V zmluve musí byť uvedená zabezpečená pohľadávka, jej výška a záložné právo.

Osobami záložného práva sú záložný veriteľ a záložný dlžník. Môžeme rozlišovať aj ďalšieho účastníka tohto právneho vzťahu, a to záložcu. Záložca je osoba, ktorá je majiteľom zálohy, pričom môže ísť o osobu totožnú so záložným dlžníkom, môže však ísť o osoby odlišné.²⁹

Ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je včas splnená, môže veriteľ začať výkon záložného práva. Začatie výkonu záložného práva musí záložný veriteľ písomne oznámiť dlžníkovi, prípadne aj záložcovi, ktorý je povinný poskytnúť veriteľovi priestor a možnosti pre výkon záložného práva. V prípade uspokojenia veriteľa predajom zálohy, je veriteľ povinný vrátiť záložcovi čiastku prevyšujúcu zabezpečenú pohľadávku.³⁰

Spôsob, ako má postupovať záložca voči záložnému dlžníkovi v prípade uskutočnenia záložného práva, sa v zákone neuvádza. Vzhľadom na absenciu tejto problematiky v zákone je vhodné, aby si záložca a dlžník dohodli podmienky vyporiadania ich vzťahu v záložnej zmluve. Ako má však postupovať záložca v prípade, že tieto podmienky neboli zakotvené v záložnej zmluve? Odpovede možno nájsť v rozhodnutiach najvyšších súdov Slovenskej a Českej republiky, pričom ich názory sa rozchádzajú. Najvyšší súd Českej republiky zaujal stanovisko, že v prípade realizácie záložného práva záložcovi vznikne voči dlžníkovi regresný nárok, ktorý sa má posudzovať podľa § 454 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje jednu zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia. Ako uvádza Najvyšší súd Českej republiky: „*Bez dôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám.*“³¹ Uvedený názor zaujal Najvyšší súd Českej republiky vo viacerých rozhodnutiach, napr. rozhodnutie zo dňa 27.06.2002, sp. zn. 25 Cdo 2093/2000.

Iný názor reprezentuje Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý sa týmto problémom zaoberal v rozsudku zo dňa 30.11.1999, sp. zn. 2 Cdo 71/99. Najvyšší súd Slovenskej

²⁹ BAŘINOVÁ, D.; VOŽŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3. [2]

³⁰ PRAVNA.SZM: Záložné právo. [on-line]. [10.02.2011]. Dostupné z: <http://pravna.szm.com/firstaid/zalozne.htm> [24]

³¹ OTVORENEPRAVO: Záložné právo. [on-line]. [16.01.2012]. Dostupné z: <http://www.otvorenepravo.sk/m/clanok/127/zalozne-pravo> [21]

republiky zastáva názor, že „záložca sa v prípade realizácie záložného práva nemôže dovolávať voči záložnému dlžníkovi vydania bezdôvodného obohatenia v zmysle ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka, pretože u záložcu nešlo o plnenie za iného, ale išlo o plnenie vlastnej vecnej povinnosti. Súd zaujal názor, že výkonom záložného práva vznikne záložcovi voči záložnému dlžníkovi regresný nárok, ktorý je potrebné posudzovať analogicky podľa ustanovenia § 550 Občianskeho zákonníka, upravujúceho zákonnú cesiu pri ručení.“³²

3.2.1 Záložné právo v účtovníctve

Pre potreby účtovania je potrebné upozorniť na to, že záložné právo predstavuje taký nástroj zabezpečenia, pri ktorom sa vlastníctvo k založenej veci nemení. O založenom majetku sa účtuje na samostatnom analytickom účte.

Priklad č. 3.2

Veriteľ poskytol finančnú pôžičku dlžníkovi vo výške 3 000 € na mesiac s úrokom 5 % za mesiac. Na základe zmluvy bolo zriadené záložné právo na nákladné vozidlo v obstarávacej cene 3 720 €. Auto nebolo ešte odpisované.

Tab. č. 3.3 Účtovanie u veriteľa pri uspokojení pohľadávky založenou vecou

Doklad	Text účtovného prípadu	Suma v €	MD	D
BV	Prevzatie peňazí z predaja vozidla	3 630	221	379
ID	Uspokojenie pohľadávky- zápočet	3 150	379	378
BV	Vrátenie peňažného rozdielu z predaja vozidla	480	379	221

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 3.4 Účtovanie u dlžníka pri uspokojení pohľadávky založenou vecou

Doklad	Text účtovného prípadu	Suma v €	MD	D
ID	Výnos z predaja auta	3 630	311	641
ID	Vyradenie auta z majetku	3 720	541	022.02
ID	Vysporiadanie pohľadávky z predaja auta so záväzkom z pôžičky	3 150	249	311
BV	Úhrada rozdielu od veriteľa	480	221	311

Zdroj: vlastné spracovanie

3.3 Ručenie

Spôsob zabezpečenia záväzku ručením upravuje § 546 – 550 ObčZ a tiež § 303 – 312 ObchZ. Ručenie je takým zabezpečovacím prostriedkom, v ktorom sa ručiteľ zaväzuje splniť

³² OTVORENEPRAVO: Záložné právo. [on-line]. [16.01.2012]. Dostupné z: <http://www.otvorenepravo.sk/m/clanok/127/zalozne-pravo> [21]

určitý záväzok za dlžníka v prípade, že dlžník nebude schopný uhrádzať svoje záväzky. Tým sa znižuje riziko veriteľa s návratnosťou jeho pohľadávky.

Ručiteľ je osoba povinná uspokojiť pohľadávku veriteľa v prípade, že tak nevykoná dlžník. Za jednu pohľadávku sa môže zaviazat' jeden alebo viac ručiteľov. Ručiteľ môže ručiť za celú pohľadávku, alebo len jej časť.³³ Je dôležité si uvedomiť, že ručiteľ neručí iba časťou svojho majetku, tak ako to je napríklad u záložného práva, ale ručí celým svojim majetkom.

Ručenie je veľmi silný prostriedok zabezpečenia, a je takmer nemožné sa ho zbaviť. Argumenty, ako napríklad že dlžník upozornil veriteľa, že bude splácať, alebo poukazovanie na to, že dlžník je materiálne zabezpečený, aby mohol uhradiť svoj dlh, sú irelevantné.

Vznik vzťahu ručenia podlieha písomnému vyhláseniu ručiteľa veriteľovi. Vyhlásenie musí obsahovať prevzatie povinnosti ručiteľa, alebo táto povinnosť musí vychádzať z obsahu vyhlásenia. Veriteľ je povinný oznámiť ručiteľovi výšku zabezpečenej pohľadávky, ak o to požiada. Veriteľovi vzniká právo vymáhať výšku pohľadávky od ručiteľa len v prípade, že dlžník nesplnil svoj záväzok v stanovenom termíne a po písomnom upozornení veriteľa. Po uspokojení pohľadávky ručiteľom sa on sám stáva veriteľom vo vzťahu k dlžníkovi.

Ručenie zaniká splnením zabezpečeného záväzku, s výnimkou:

- a) ak záväzok zanikne z dôvodu úmrtia dlžníka, avšak ručiteľom je splnený,
- b) ak dôjde k zániku PO, ktorá je dlžníkom.

3.3.1 Ručenie z účtovného hľadiska

Písomným prehlásením ručiteľa veriteľovi nevzniká nikomu zo zúčastnených povinnosť zaúčtovať toto prehlásenie. Táto skutočnosť sa uvedie len v podsúvahovej evidencii. Informácie z podsúvahovej evidencie musí veriteľ a ručiteľ uviesť v prílohe k účtovnej závierke. V prípade neuhradenia záväzku dlžníkom a jeho následné splatenie ručiteľom, vzniká povinnosť zaúčtovať túto skutočnosť pre všetkých účastníkov ručenia.

Tab. č. 3.5 Účtovanie u veriteľa

Doklad	Text	Suma v €	MD	D
ID	Poskytnutie pôžičky dlžníkovi	1 500	378	221
ID	Výnosový úrok	30	378	662
BV	Splatenie pôžičky a úroku ručiteľom	1 530	221	378

Zdroj: vlastné spracovanie

³³ BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohľadávky – právne – daňové – účtovné*. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3. [2]

Tab. č. 3.6 Účtovanie u dlžníka

Doklad	Text	Suma v €	MD	D
ID	Prijatá pôžička	1 500	221	379
ID	Nákladový úrok	30	562	379
BV	Splatenie pôžičky a úroku	1 530	379	221

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 3.7 Účtovanie u ručiteľa

Doklad	Text	Suma v €	MD	D
BV	Vznik pohľadávky voči dlžníkovi	1 530	378	221

Zdroj: vlastné spracovanie

3.4 Zabezpečovací prevod práva

Právna úprava zabezpečovacieho prevodu práva je obsiahnutá v § 553 ObčZ. Podstata zabezpečovacieho prevodu práva spočíva v tom, že pri ňom dochádza k prevodu vlastníckeho práva, prípadne iného majetkového práva, ktoré je prevoditeľné na inú osobu.³⁴ Ide o prevod vlastníckeho práva k veci na dobu určitú.

Predmetom zabezpečovacieho práva je akékoľvek majetkové právo, ktoré je prevoditeľné na inú osobu. Tento prostriedok zabezpečenia je veľmi podobný záložnému právu. Avšak medzi týmito dvoma prostriedkami zabezpečenia existujú rozdiely, ktoré spočívajú v podrobnejšej právnej úprave záložného práva oproti zabezpečovaciemu prevodu práva. Jeden zo zásadných rozdielov je fakt, že k určitému právu môže vzniknúť iba jeden zabezpečovací prevod práva, kým pokiaľ ide o predmety záložného práva, na tieto môže vzniknúť aj viac záložných práv.

Účelom zabezpečovacieho prevodu práva je na jednej strane požadovať od dlžníka splnenie svojho dlhu voči veriteľovi (zabezpečovacia funkcia tohto nástroja), na druhej strane v prípade včasného neuhradenia záväzku možnosť veriteľa uspokojiť sa v súvislosti s touto formou zabezpečenia (funkcia uhradzovacia).³⁵

Zmluva o prevode zabezpečovacieho práva sa uzatvára len medzi dlžníkom a veriteľom, pričom musí mať písomnú formu a musí v nej byť uvedená rozvázovacia podmienka. Táto podmienka zaväzuje veriteľa, aby po splnení záväzku bolo vlastnícke právo prevedené späť na dlžníka.³⁶

³⁴ eNOVINY: *Zabezpečovací prevod práva*. [on-line]. [17.02.2010]. Dostupné z: <http://www.enoviny.sk/?cid=36021> [13]

³⁵ NAJPRAVO: *Účel a náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva*. [on-line]. [10.03.2011]. Dostupné z: <http://www.najpravo.sk/judikatura/obcianske-pravo/zabezpecenie-zavazkov/ostatne/ucel-a-nalezitosti-zmluvy-o-zabezpecovacom-prevode-prava.html> [19]

³⁶ HARUMOVÁ, Anna. *Ohodnocovanie pohľadávok*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002. 237 s. ISBN 80-89047-45 [5]

Ak dlžník splní svoj záväzok, získava svoje vlastníctvo naspäť. Splnením záväzku sa zabezpečenie prevodom práva ruší. V niektorých prípadoch sa predmet prevodu práva odovzdáva veriteľovi. Ide napr. o umelecké či starožitné zbierky, a cenné papiere. Transakcia spojená so zabezpečením záväzku prevodom vlastníctva k cenných papierom je v praxi známa pod pojmom REPO obchod.

3.4.1 Zabezpečovací prevod práva z účtovného hľadiska

Spôsob, akým sa zabezpečenie záväzku prevodom práva účtuje, závisí od predmetu, na ktorý sa tento prevod viaže, a či sa tento predmet odovzdáva veriteľovi alebo ostáva v účtovnej jednotke naďalej. V prípade, že predmet bol z titulu zabezpečenia záväzku prevedený na veriteľa, avšak zostáva naďalej u dlžníka, ktorý ho používa v rámci podnikania, je vhodné používanie predmetu dlžníkom ošetriť zmluvou o výpožičke³⁷, obsiahnutej v § 659 až § 662 ObčZ.

V prípade hnuteľného majetku, ktorého vlastníctvo prešlo na veriteľa a tento majetok sa odovzdá veriteľovi, účtuje veriteľ o úbytku majetku a vzniku pohľadávky bez použitia účtov nákladov a výnosov. O majetku, ktorého vlastníctvo prešlo na veriteľa, ale účtovná jednotka ho využíva na základe zmluvy o výpožičke, účtuje veriteľ ako o vlastnom majetku.

Príklad č. 3.3

Dlžník si požičia od veriteľa sumu 10 000 eur. Dátum pôžičky je 5. januára 2011, splatnosť 5. januára 2012. Dohodnutý úrok je vo výške 12% p. a. Záväzok zabezpečený prevodom práva k nehnuteľnosti, ktorej obstarávacía cena je 15 000 eur a bola obstaraná v r. 2005. K dátumu pôžičky bola taktiež uzatvorená zmluva o výpožičke (nehnuteľnosť naďalej využíva dlžník).

Tab. č. 3.8 Účtovanie u dlžníka

Text účtovného dokladu	Suma v €	MD	D
<i>Účtovanie v roku 2011:</i>			
Prijatá pôžička na BÚ	100 000	221	379
Prevod nehnuteľnosti do vlastníctva veriteľa	150 000	021.02	021.01
Úrok z pôžičky	3 500	562	379
<i>Účtovanie v roku 2012:</i>			
Splatenie pôžičky	103 500	379	221
Prevod majetku	150 000	021.01	022.02

Zdroj: vlastné spracovanie

³⁷ Vid' Príloha č. 4 – Zmluva o výpožičke

Tab. č. 3.9 Účtovanie u veriteľa

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
<i>Účtovanie v roku 2011:</i>			
Poskytnutie pôžičky z BÚ	378	221	100 000
Nadobudnutie vlastníckeho práva k majetku	021.02	379	150 000
Výnosový úrok z poskytnutej pôžičky	378	662	3 500
<i>Účtovanie v roku 2012:</i>			
Vrátenie pôžičky vrátane úroku	221	378	103 500
Vrátenie majetku	379	021.02	150 000

Zdroj: vlastné spracovanie

V prípade, že je splatená pôžička zabezpečovacím prevodom práva v roku 2012, je účtovanie nasledovné:

Tab. č. 3.10. Účtovanie u dlžníka

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
Zostatková cena nehnuteľnosti do výšky záväzku z pôžičky vrátane úroku	379	641	103 500
Zúčtovanie zostatku OC nehnuteľnosti do nákladov	541	081	46 500
Vyradenie nehnuteľnosti z majetku	081	021.02	150 000

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 3.11 Účtovanie u veriteľa

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
Zápočet pohľadávky z pôžičky a záväzku z prevzatia majetku	379	378	103 500
Prevod nehnuteľností v rámci analytickej evidencie	021.01	021.02	150 000
Zúčtovanie zostatku záväzku do výnosov	379	648	46 500

Zdroj: vlastné spracovanie

3.5 Zmenka

Právna úprava zmeniek – akt, ktorý spravuje používanie zmeniek, je ženevská zmenková konvencia – dohoda, ktorú v roku 1930 uzatvorilo 35 štátov a prenieslo ju do svojich právnych úprav. U nás doteraz platí zmenkový a šekový zákon č. 191/95 Zb. (ďalej len ZaSZ).

Podľa § 2 zákona č. 566/2001 Zb. o cenných papieroch, v znení neskorších predpisov, sa zmenkou rozumie cenný papier. V súlade so ZaSZ č. 191/1950 Zb. sú zmenky aj

platobným prostriedkom a preto je dôležité rozlišovať, či ide o zmenku získanú ako platidlo alebo zmenku obstaranú ako cenný papier, prípadne zmenku zabezpečovaciu.

Zmenka patrí pre svoju jednoduchosť a zaručenú návratnosť k obľúbeným nástrojom zabezpečenia. Zmenkou sa rozumie zabezpečovací nástroj vo forme cenného papiera, ktorý využívajú bankové aj nebankové inštitúcie ako príslub vyplatenia peňažných prostriedkov. V prípade zmenky neprichádza do úvahy nepenažné plnenie. Subjekty vstupujúce do vzťahu sú zmenkový dlžník (ten, kto zmenku vystavuje a dlží peniaze) a zmenkový veriteľ (ten, kto zmenku prijíma a komu sa má platiť).³⁸

Podľa toho, kto vyrovnáva záväzok poznáme zmenky vlastné³⁹ a cudzie. Vlastná zmenka (sólo zmenka) vyjadruje záväzok vystaviteľa zmenky (dlžníka) zaplatiť dlžnú peňažnú čiastku v stanovenom termíne osobe uvedenej na zmenke (veriteľovi). Cudzia zmenka (trata zmenka) znamená príkaz vystaviteľa zmenky, aby iná osoba (zmenkový dlžník), ktorá má záväzok voči vystaviteľovi zmenky, zaplatila zaňho dlžnú čiastku zmenkovému veriteľovi.

Zmenky okrem iného rozdeľuje tiež podľa ich vecného obsahu na obchodné zmenky, ktoré vznikajú na podklade predaja tovaru, sú prostriedkom krátkodobého úveru, a finančné zmenky – vydávajú sa na účely opatrení finančných prostriedkov na výplatu miezd, zaplatenie daní atď.

Zmenku poznáme tiež podľa údaju splatnosti ako:

- a) vistazmenku (zmenka bez uvedenia splatnosti, ktorá je splatná na videnie, teda pri predložení),
- b) časovú vistazmenku (zmenka splatná za určitý čas po videní),
- c) datazmenku (zmenka splatná v určitej lehote po dátume vystavenia),
- d) dennú, fixnú zmenku – splatná v konkrétny deň splatnosti.⁴⁰

Zmenka je platná za predpokladu splnenia náležitostí, ktoré predpisuje ZaSZ. Pre platnosť zmenky je dôležité, aby slovo „zmenka“ bolo pojaté do textu listiny a musí byť napísané v rovnakom jazyku ako celá zmenka. V texte listiny musí byť uvedený bezpodmienečný príkaz (ak ide o cudziu zmenku) alebo sľub (v prípade vlastnej zmenky) zaplatiť určitú sumu, v určitom čase, na určenom mieste a určitej osobe. Podpis zmenkovníka sa musí nachádzať pod celým textom zmenky.

---

³⁸ FININFO: *Zmenky*. [on-line]. [10.06.2010]. Dostupné z: <http://www.fininfo.sk/sk/financne-produkty/zabezpecovacie-nastroje-k-uverovym-produktom/zmenky> [17]

³⁹ Viď Príloha č. 5 – Vlastná zmenka

⁴⁰ ALISKOVA: *Zmenka ako cenný papier a zabezpečovací prostriedok*. [on-line]. [08.11.2010]. Dostupné z: <http://www.aliskova.sk/zmenka/> [12]

3.5.1 Zmenka z účtovného hľadiska

Zmenka ako cenný papier sa oceňuje podľa § 25 ZoÚ obstarávacou cenou. Obstarávacia cena tovarovej zmenky je hodnota pohľadávky. Tovarové zmenky prijaté ako platobný prostriedok od odberateľov a iných dlžníkov účtujeme na účte 312 – Zmenky na inkaso. Podľa českého účtovného rozvrhu účtujeme na účte 258 – Směnky k inkasu.

Příklad č. 3.4⁴¹

Spoločnosť XY, s. r. o. dodala podnikateľovi XZ tovar. Podnikateľ XZ nemal dostatok finančných prostriedkov, a preto so súhlasom spoločnosti XY, s. r. o. zaplatil vlastnou krátkodobou zmenkou. Zmenkovú sumu zvýšil o 8% úrok zo sumy pohľadávky. Zmenka bola vydaná dňa 18.11.2011 a je splatná 18.02.2012. Hodnota pohľadávky bola 20 912 €. Menovitá hodnota zmenky 22 585 €. Úrokový výnos ku dňu uzatvárania účtovných kníh je 782 €.

Tab. č. 3.12 Účtovanie u veriteľa

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
FAV za tovar – cena bez DPH	311	604	17 425,97
- DPH	311	343	3 486,03
Prijatie vlastnej zmenky od odberateľa	312	311	20 912
Úrok k 31.12.2011	312	662	782
Zaplatenie zmenky v dobe splatnosti			
- inkasovaná suma	221	-	22 585
- zánik zmenkovej pohľadávky	-	312	21 694
- výnosový úrok vzťahujúci sa na rok 2012	-	662	891

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 3.13 Účtovanie u dlžníka

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
FAP za výrobky – cena bez DPH	131	321	17 425,97
- DPH	343	321	3 486,03
Úhrada záväzku vlastnou zmenkou	321	322	20 912
Zvýšenie záväzku o úrok k 31.12.2011	562	322	782
Zaplatenie zmenky v dobe splatnosti			
- uhradená suma	-	221	22 585
- zánik zmenkového záväzku	322	-	21 694
- nákladový úrok vzťahujúci sa na rok 2012	562	-	891

Zdroj: vlastné spracovanie

⁴¹ EPI: Pohľadávky v podvojnóm účtovníctve podnikateľov. [on-line]. [04.04.2005]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TPrintWithHeader.ascx&MID=226&phContent=~/EDL/ShowArticlePrint.ascx&ArticleId=9005> [14]

Zmenkový veriteľ môže dostať peniaze pred splatnosťou zmenky a to tak, že ju poskytne banke na eskont, za čo mu banka poskytne eskontný úver. Podstatou eskontného úveru je, že banka odkúpi zmenku pred lehotou splatnosti a veriteľovi vyplátí sumu zníženú o diskont. Diskont zahrnuje úrok za úver poskytnutý do doby splatnosti zmenky a náklady spojené s bankovými operáciami. Pri eskonte zmenky sa prevedie zmenka v menovitej hodnote na účet 313 – Pohľadávky za eskontované cenné papiere. O prijatom krátkodobom eskontnom úvere sa účtuje na účte 232 – Eskontné úvery, v prípade dlhodobého úveru na účte 461 – Bankové úvery.

Tab. č. 3.14 Účtovanie u veriteľa o eskonte zmenky:

Text účtovného prípadu	MD	D	Suma v €
Zač. stav pohľadávky	311	701	20 912
Úhrada pohľadávky zmenkou v hodnote 22 585 €	312	311	20 912
Eskont zmenky banke			
- menovitá hodnota zmenky	313	-	22 585
- úbytok zmenky na inkaso	-	312	20 912
- úrokový výnos zo zmenky	-	662	782
Poskytnutie eskontného úveru			
- menovitá hodnota úveru	-	232	22 585
- diskontný úrok	562	-	521
- poplatok banke	568	-	30
- poskytnutie úveru na účet	221	-	22 034
Avízo banky o zaplatení zmenky zmenkovým dlžníkom	232	313	22 585

Zdroj: vlastné spracovanie

3.6 Preddavky

Prijaté preddavky (zálohy) sú v podnikateľskej praxi veľmi obľúbené. Predstavujú zabezpečenie pohľadávky čiastočným alebo úplným splatením budúceho záväzku. Prijatý preddavok je platba, ktorú dodávateľ prijal na vykonanie dodávky materiálu, tovaru, služby alebo iného plnenia, ktoré sa má uskutočniť v budúcnosti.

S preddavkami je taktiež spojená akontácia. Akontácia je zaužívaný pojem pri dohode kúpy na splátky. Ide o prvú splátku kúpnej ceny, ktorá sa často vyjadruje percentom z kúpnej ceny. Jej účelom je znížiť riziko dodávateľa pri odstúpení odberateľa od kúpnej zmluvy.

Taktiež môže byť dohodnutá s úmyslom získať peniaze na financovanie výroby alebo pre pokrytie iných nákladov dodávateľa.⁴²

Výhodou preddavku u dodávateľa, ktorý je platiteľom DPH je, že preddavok, ktorý prijme, sa nepovažuje za zdaniteľné plnenie a preto nemusí odvieť daň na výstupe.

3.6.1 Preddavky z účtovného hľadiska

Prevádzkové preddavky účtuje účtovná jednotka, ktorá poskytla preddavok na účte 314 – Poskytnuté preddavky. Účtujú sa tu poskytnuté dlhodobé a krátkodobé preddavky dodávateľom, okrem preddavkov poskytnutých na dlhodobý majetok. Po splnení dodávky účtovná jednotka preddavok zúčtuje.

Tab. č. 3.15 Účtovanie poskytnutého preddavku u dlžníka

Text účtovného prípadu	Suma v €	MD	D
Poskytnutie preddavku na materiál	1 000	314	221
FAP za materiál	1 000	111	321
Zúčtovanie preddavku	1 000	321	314

Zdroj: www.ako-uctovat.sk

Preddavky, ktoré účtovná jednotka prijala sa účtujú na účte 324 – Prijaté preddavky. Na tomto účte sa účtuje v prípade krátkodobých prijatých preddavkov s lehotou vyrovnania do jedného roka. Dlhodobé prijaté preddavky s dobou vyrovnania nad jeden rok sa účtujú na účet 475 – Dlhodobo prijaté preddavky. Po splnení dodávky účtovná jednotka pristúpi k zúčtovaniu preddavku.

Tab. č. 3.16 Účtovanie prijatého preddavku u veriteľa

Text účtovného prípadu	Suma v €	MD	D
Poskytnutie preddavku na BÚ	1 000	221	324
Zúčtovanie poskytnutého preddavku po splnení dodávky	1 000	324	311
Vrátenie poskytnutého preddavku pri nesplnení dodávky	1 000	324	211,221

Zdroj: www.ako-uctovat.sk

⁴²EPI: Pohľadávky v podvojnom účtovníctve podnikateľov. [on-line]. [04.04.2005]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TPrintWithHeader.ascx&MID=226&phContent=~/EDL/ShowArticlePrint.ascx&ArticleId=9005> [14]

3.7 Poistenie pohľadávok

Ďalším zo spôsobov ako predchádzať riziku z nesplnenia pohľadávok, či už kvôli neschopnosti alebo nezáujmu dlžníka splácať, je poistenie pohľadávok. Jeho hlavným účelom je poskytnutie náhrady v prípade nezaplatenia pohľadávky. Na Slovensku nie je veľa poisťovní, ktoré ponúkajú takýto produkt - služby spojené s poistením pohľadávok. Existuje však spoločnosť pre poistenie exportných úverov založená štátom, tzv. Eximbanka, a. s. Táto forma poistenia slúži pre podporu slovenského exportu a je obmedzená na dodávky do zahraničia. Rozsah poistenia zahŕňa aj politické riziká, ako nezaplatenie v dôsledku zásahu štátu, vojnových udalostí ap.

Poistenie zahŕňa ochranu proti platobnej neschopnosti, pričom za poistnú udalosť sa považuje vyhlásenie alebo zamietnutie konkurzu, začiatok súdneho konania s cieľom odvrátiť konkurz, mimosúdne likvidačné vyrovnanie alebo pomerné vyrovnanie s veriteľmi, exekúcia, ktorá nevedla k plnému uspokojeniu zo strany poisteného a preukázanie nepriaznivých okolností, pre ktoré exekúcia, konkurz a iné opatrenia nesľubujú nádej na úspech.

Pohľadávky možno poistiť aj na straty, ktoré vznikli následkom politických rizík pri vývoze do zahraničia, keď opatrenia štátu spôsobia, že zmluvné záväzky sa nemôžu splniť vôbec, alebo sa môžu splniť len z časti. Za rizikové krajiny sa považujú takmer všetky priemyselne nevyspelé štáty. Politickým rizikom môže byť riziko prevodu devíz, riziko moratória či prevodu platieb, kurzové a vojnové riziko, riziko embarga alebo riziko krajiny dodávateľa.

3.8 Zhrnutie

Zabezpečovanie pohľadávok je v dnešnej dobe veľmi dôležitý pojem, ktorý by mal poznať každý človek, najmä človek – podnikateľ, ktorý sa snaží, aby jeho práca bola čo najviac ocenená a zhodnotená v podobe zisku. Slovenská republika aj Česká republika sa v názoroch na zabezpečovanie pohľadávok ako aj v nástrojoch zabezpečenia, ktoré možno použiť, nemení. Podľa môjho názoru je jedným z prvých krokov ako zabezpečiť svoje pohľadávky prevencia. Overenie si dobrého mena svojho obchodného partnera a jeho platobnej schopnosti môže predchádzať mnohým problémom. Ale aj napriek jeho pozitívnym predpokladom môžu nastať neočakávané skutočnosti, ktoré môžu poškodiť firmu. Preto čas a prostriedky vynaložené na zabezpečenie pohľadávok nie sú márne. Vo svojej práci som uviedla len niektoré nástroje zabezpečenia, ako sú zmenky, preddavky, ručenie, zmluvná pokuta, zabezpečovací prevod práva či záložné právo. Existuje však viac možností ako dosiahnuť, aby sa pohľadávky uhradili a aby organizácie neprichádzali o svoje peniaze.

Ďalšími zabezpečovacími platobnými nástrojmi sú napríklad dokumentárny akreditív, dokumentárne inkaso poskytované bankami pri zahraničnoobchodných aktivitách, faktoring či forfaiting. Je potrebné si rozmyslieť, ktorý z prostriedkov zabezpečenia použiť, prípadne použiť ich kombinácie. Avšak najhoršou možnou cestou je neurobiť nič.

4. ANALÝZA POHĽADÁVOK OBCE OŠČADNICA A ICH ZHODNOTENIE

4.1 Obec

Podľa § 1 ods. 1 zákona o obecnom zriadení, je obec samostatný územný samosprávny a správny celok SR. Základom obecnej samosprávy je jednotlivец, ktorý sa spája s inými osobami na základe územia, v ktorom spoločne žijú a ktoré ich spája kultúrnou, národnou a etnickou príslušnosťou, hospodárstvom, alebo spoločnými záujmami, politickým zmýšľaním a pod.

Základ obce tvorí spoločenstvo osôb (občanov), ktorí majú na území samosprávnej jednotky trvalý pobyt a ktorí sa môžu po dovŕšení veku dospelosti zúčastňovať na všetkých aktoch v zmysle platnej legislatívy (voliť, byť volení, pracovať v poradných orgánoch samosprávy, iniciovať petície ap.) Takéto spoločenstvo dáva zmysel pôsobeniu obecnej samosprávy, pretože základnou úlohou obce je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a potreby jej obyvateľov.

Územie obce môže tvoriť jedno alebo viac katastrálnych území. Obec sa tiež môže zriadiť, zrušiť, rozdeliť a zlúčiť nariadením vlády na základe referenda obyvateľov dotknutých obcí. Na základe európskych skúseností o minimálnom počte obyvateľov obce, pri ktorom je záruka efektívneho pôsobenia obce, môže obec vzniknúť len za predpokladu, že nebude mať menej ako 3 000 obyvateľov. Aktuálny počet obyvateľov obce Oščadnica je 5 698.

4.2 Orgány obce

Starosta obce je predstaviteľom a najvyšším výkonným orgánom obce, zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva (ďalej len OZ) a obecnej rady (ďalej len OR), vykonáva obecnú správu, je štatutárnym orgánom obce, môže pozastaviť rozhodnutie OZ, ak sa domnieva, že je protizákonné, alebo pre obec nevýhodné, taktiež môže ukladať pokuty FO a PO oprávneným na podnikanie v prípade, že nedodržia povinnosti uložené starostom alebo porušujú všeobecne záväzné nariadenia obce. V prípade jeho neprítomnosti alebo nespôsobilosti na výkon ho zastupuje zástupca, ktorého na návrh starostu volí zastupiteľstvo a zároveň určí rozsah jeho pôsobnosti uznesením obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľským zborom obce, zloženým z poslancov (občanov obce), ktorí sú zvolení v priamych voľbách obyvateľmi obce na obdobie štyroch rokov. Počet poslancov, ktorý môžu tvoriť OZ, je daný podľa počtu obyvateľov.⁴³ Vzhľadom

---

⁴³ Vid' Príloha č. 6 – Počet poslancov v závislosti na počte obyvateľov

k tomu, že obec Oščadnica má viac ako 5 001 obyvateľov, ale menej ako 10 000, tak OZ obce Oščadnica musí tvoriť minimálne *jedenásť* a maximálne *trinásť* poslancov. Oščadnica má trinásť poslancov, ktorí sú volení na volebné obdobie rokov 2010 – 2014.

Obecná rada je tvorená z poslancov OZ a môže tvoriť jednu tretinu jeho poslancov, pričom sa prihliada k počtu mandátov OZ dosiahnutého určitou politickou stranou alebo hnutím, resp. nezávislými poslancami. Obecná rada plní úlohu iniciatívneho, výkonného a poradného orgánu obce.

Obecný úrad predstavuje výkonný orgán OZ a starostu. Zabezpečuje organizačné, administratívne veci a vykonáva rozhodnutia OZ a starostu. Jeho prácu organizuje prednosta. Počet zamestnancov a ich pracovné činnosti ustanovuje organizačný poriadok obecného úradu.⁴⁴ Ak ide o väčšiu obec, môže starosta vymenovať prednostu obecného úradu, ktorý vedie obecný úrad, zúčastňuje sa zasadnutí OZ (má poradný hlas), a spolu so starostom podpisuje zápisnice zo zasadnutí.

Hlavný kontrolór je volený na obdobie 6 rokov, volí a odvoláva ho OZ, pričom na jeho zvolenie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny hlasov všetkých poslancov. Hlavný kontrolór vykonáva kontrolu príjmov a výdavkov rozpočtu obce, kontrolu hospodárenia rozpočtových a príspevkových organizácií obce, kontrolu obchodných subjektov s majetkovou účasťou obce do výšky jej spoluúčasti a kontrolu osôb, ktorým obec poskytla návratnú finančnú dotáciu alebo nenávratný príspevok podľa osobitných predpisov. Raz ročne predkladá zastupiteľstvu správu o kontrolnej činnosti. Je zamestnancom obce, zúčastňuje sa na zasadnutí OZ a zasadnutí OR s hlasom poradným. Môže vykonávať kontrolnú činnosť pre viaceré obce.

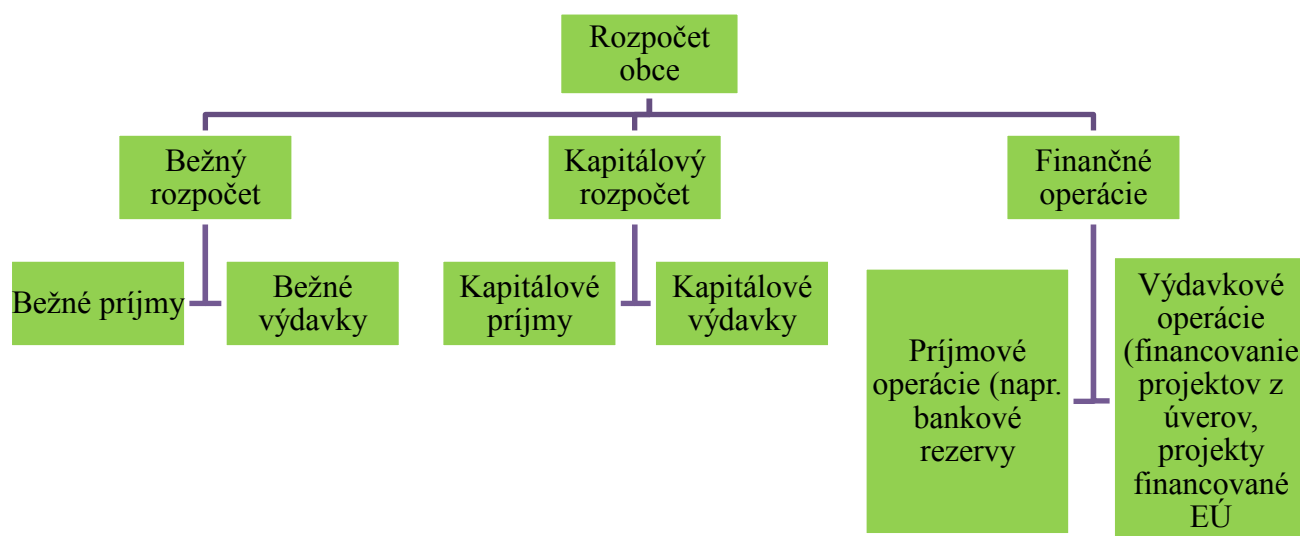
4.3 Rozpočet obce

*„Rozpočet obce je najdôležitejšou súčasťou finančného systému a základom jej finančného hospodárenia“*⁴⁵. Rozpočet sa na základe zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov vnútorne člení na bežný rozpočet a kapitálový rozpočet. S rozpočtom obce sú spojené aj finančné operácie.

⁴⁴ Vid' Príloha č. 7 – Organizačná štruktúra obce Oščadnica

⁴⁵ HAMALOVÁ, M.; BELAJOVÁ, A. Komunálna ekonomika a politika. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011. 260 s. ISBN 978-80-89393-38-1 [4]

Schéma č. 4.1 – Rozpočet obce

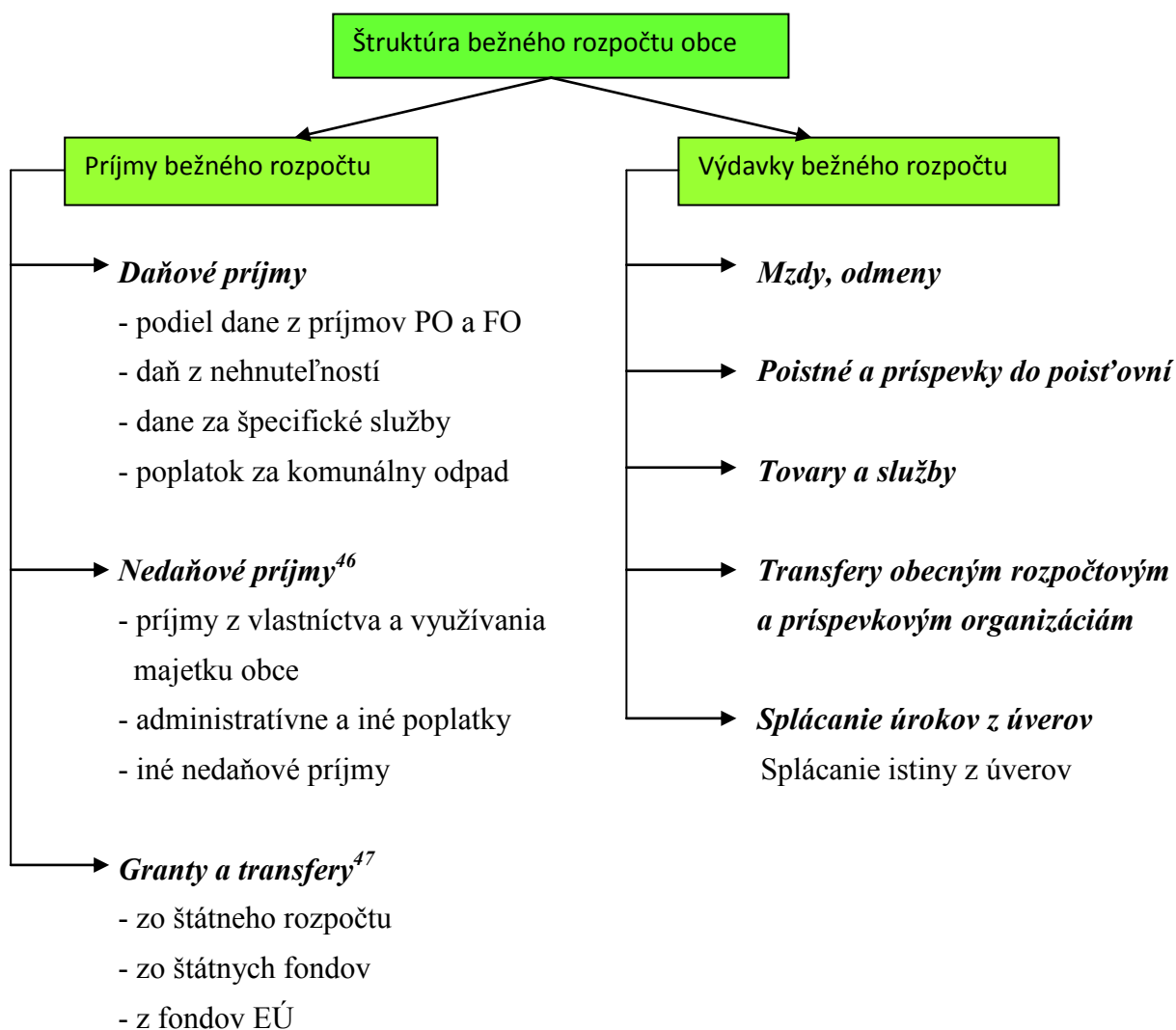

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3.1 Bežný rozpočet

Bežný rozpočet je bilanciou príjmov a výdavkov, z ktorých si obce financujú samosprávne činnosti, zabezpečujú služby technického i občianskeho charakteru, ktoré im ukladá zákon. Rozdelenie príjmov a výdavkov bežného rozpočtu udáva schéma.

Schéma č. 4.2 – Štruktúra bežného rozpočtu obce

Zdroj: Hamalová, str. 159 [4]

Najvýnosnejšou daňou do rozpočtov je podielová daň z príjmu PO a FO. Celková výška tejto dane sa rozdeľuje medzi štát (12,7%), samosprávne kraje (21,9%) a obce (65,4%).

Tab. č. 4.1 – Výška podielovej dane v obci Oščadnica

Ukazovateľ/rok	2009	2010	2011
Podielová daň	33 883	1 092 242	867 131
Daňové príjmy celkom	39 703	1 275 217	1 044 708
% podielovej dane z celkových daňových príjmov	85%	86%	83%

Zdroj: vlastné spracovanie

⁴⁶ Vid' Príloha č. 8 – Nedaňové príjmy obce Oščadnica

⁴⁷ Vid' Príloha č. 9 – Granty a transfery obce Oščadnica

Ako vyplýva z predchádzajúcej tabuľky, podielová daň tvorí vyše 80% daňových príjmov obce Oščadnica.

4.4 Miestne dane a poplatky⁴⁸

Miestne dane a poplatky sú pohľadávkami voči občanom a podnikateľom obce Oščadnica. Obec sa v prípade miestnych daní a poplatkov riadi zákonom č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov. Daňovú sadzbu pri všetkých súčiastiach miestnej dani môže obec stanoviť v inej výške, než ukladá zákon, a to všeobecným záväzným nariadením (ďalej len VZN) schváleným obecným zastupiteľstvom. Prehľad jednotlivých miestnych daní a poplatkov udáva tabuľka.

Tab. č. 4.2 – Daňové príjmy obce Oščadnica

			2009	2010	2011
			suma v €	suma v €	suma v €
Podielová daň z príjmu fyzických osôb			1 124 710	1 092 242	867 131
Miestne dane spolu:			193 154	182 870	177 457
z toho	daň z nehnuteľností	z pozemkov	40 131	72 927	58 826
		zo stavieb	70 404	39 625	41 118
		z bytov	1 129	3 728	6 307
		spolu	111 665	116 280	106 251
	daň za psa		-	-	-
	daň za užívanie verejného priestranstva		1 825	1 884	1 341
	daň za ubytovanie		31 534	16 955	12 413
	daň za predajné automaty (vydávajúce tovar za odplatu)		-	-	-
	Daň za nevýherné automaty (počítačové hry, hracie automaty)		26 920	6 072	19 036
Poplatok za komunálny odpad			21 211	41 679	38 416
Daňové príjmy celkom			1 317 864	1 275 112	1 044 588

Zdroj: interné údaje obce Oščadnica

⁴⁸ OBEC-OSCADNICA: *Všeobecne záväzné nariadenie Obce Oščadnica o miestnych daniach, miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady*. [on-line]. [16.12.2011]. Dostupné z: http://obec-oscadnica.sk/uradnedokumenty/vzn_2011.pdf [20]

Daň z nehnuteľností je tvorená daňou z pozemkov, daňou zo stavieb a daňou z bytových a nebytových priestorov v bytovom dome. Uvedená daň sa nazýva miestna daň, pretože občania, ako aj podnikatelia obce Oščadnica ich platia priamo obci. Základ dane z pozemkov je určený z ceny pôdy za m². Zákonná sadzba dane je 0,25% zo základu dane. Sadzba dane podľa VZN je 2% pre lesné pozemky, na ktorých sú hospodárske lesy a 0,40% zo základu dane pre ostatné pozemky uvedené v § 6 ods. 1 VZN. Základom dane zo stavieb je výmera zastavanej plochy na m² pri bytoch výmera podlahovej plochy vrátane nebytového priestoru. Ročná sadzba dane zo stavieb je uvedená v § 12a VZN a ročná sadzba z bytov je uvedená v § 16a VZN.

Tab. č. 4.3 – Pohľadávky z dane z nehnuteľností

Rok/ukazateľ	Výška dane z nehnuteľností	Výška nesplatenej pohľadávky z dane z nehnuteľností	Počet dlžníkov
2009	111 665	12 139,92	174
2010	116 280	12 156,75	168
2011	106 251	12 289,22	183

Zdroj: interné údaje obce Oščadnica, vlastné spracovanie

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že počet dlžníkov a teda aj počet nesplatených pohľadávok je za posledné tri roky približne rovnaký. Celková suma nesplatených pohľadávok sa odlišuje o 132,47 € medzi rokmi 2010 a 2011, rozdiel medzi rokom 2009 a 2010 je len 16,83 €.

Dane za špecifické služby, ktoré tvorí:

- daň za psa,
- daň za užívanie verejného priestranstva,
- daň za ubytovanie,
- daň za predajné automaty,
- daň za nevýherné hracie prístroje,
- daň za vjazd a zotrvanie motorových vozidiel v historickej časti obce.

Sadzbu uvedených daní určuje obec vo VZN

Daň za psa obec vyrubuje občanom obce Oščadnica, ktorých povinnosťou je prihlásiť psa do 30 dní od vzniku daňovej povinnosti. Predmetom dane za psa je pes starší 6 mesiacov. Sadza dane za psa je 3,30 €, pričom táto sadzba platí pre každého ďalšieho psa chovaného tým istým daňovníkom. V rokoch 2009 až 2011 nebola táto daň vyrubovaná, obec Oščadnica zaviedla daň za psa až od 1. januára 2012.

Daň za využívanie verejného priestranstva obec vyberá za umiestnenie zariadenia slúžiaceho na poskytovanie služieb, umiestnenie stavebného zariadenia, predajného zariadenia, zariadenia cirkusu, lunaparku a iných atrakcií, trvalé parkovanie vozidla mimo stráženeho parkoviska, ap. Základom dane je výmera užívaného verejného priestranstva v m². Daňová povinnosť vzniká dňom začatia používania verejného priestranstva a zaniká dňom skončenia užívania verejného priestranstva. Sadzba dane je 1 € za každý začatý m². Rezervácia parkovacieho miesta na jeden rok je určená vo výške 34 € pre osobný automobil a 68 € pre autobus.

Tab. č. 4.4 – Nesplatené pohľadávky za užívanie verejného priestranstva

Rok/ukazovateľ	Daň za užívanie verejného priestranstva (suma v €)	Nesplatená pohľadávka za daň za užívanie verejného priestranstva (suma v €)	Počet dlžníkov
2009	1 825	231	6
2010	1 884	52	1
2011	1 341	173	4

Zdroj: interné údaje obce Ošadnica, vlastné spracovanie

Obec Ošadnica má taktiež pohľadávky z využívania verejného priestranstva, ktoré sa v posledných troch rokoch menia. Kým v roku 2009 evidovala až šesť neplatičov, v roku 2010 to bol len jeden dlžník. V roku 2011 sa ich počet opäť zvýšil na štyroch dlžníkov.

Povinnosť zaplatiť **daň za ubytovanie** vzniká daňovníkovi – FO, ktorá sa v ubytovacom zariadení odplatne prechodne ubytuje. Poplatníkom je prevádzkovateľ zariadenia. Základom dane z ubytovania je počet prenocovaní. Sadzba dane sa odvíja od charakteru ubytovania:

- zariadenia v obci poskytujúce prechodné ubytovanie s počtom lôžok 16 a viac – sadzba 0,60 €/osoba/noc
- zariadenia (chaty, drevenice, priváty) slúžiace na rekreáciu s počtom lôžok 1 – 15 – sadzba dane 0,60 €/osoba/noc
- zariadenia (chaty, drevenice, priváty) slúžiace na bývanie s počtom lôžok 1 – 15 – sadzba dane 0,33 €/osoba/noc

Tab. č. 4.5 – Pohľadávky za ubytovanie

Rok/ukazovateľ	Daň za ubytovanie (suma v €)	Pohľadávka za daň za ubytovanie (suma v €)	Počet dlžníkov
2009	31 534	649,80	2
2010	16 955	-	-
2011	12 413	-	-

Zdroj: údaje obce, vlastné spracovanie

Obec Oščadnica evidovala za posledné tri roky najväčšie pohľadávky vyplývajúce z ubytovania v roku 2009 vo výške 31 534 €. V tomto roku evidovala taktiež nesplatenú časť z týchto pohľadávok vo výške 649,80 €, ktorá bola v priebehu nasledujúceho roku uhradená a taktiež bola uhradená celá suma dane za ubytovanie, taktiež v roku 2011 boli pohľadávky vyrovnané. Výška pohľadávok sa za jednotlivé roky postupne znížila, v roku 2011 sú pohľadávky takmer o tretinu menšie než v roku 2009. Dôsledkom sú nepriaznivé snehové podmienky za posledné roky a s tým spojený príchod menšej časti turistov do zimného strediska Snowparadise Veľká Rača Oščadnica. Daň za ubytovanie by sa mala za zimnú sezónu plynúcu na začiatku roku 2012 zvýšiť, nakoľko boli priaznivé snehové podmienky až do apríla 2012 a bol zaznamenaný veľký prísun turistov.

Pohľadávky z **dane za predajné automaty**, teda automaty, ktoré vydávajú tovar za odplatu, obec v rokoch 2009 až 2011 neevidovala.

Daň za nevýherné automaty, teda daň za mechanické, elektronické automaty a iné prístroje na zábavné hry, ktoré sa spúšťajú za odplatu, ale nevýdávajú peňažnú výhru, platí daňovník FO alebo PO, ktorá prevádzkuje takéto automaty. Sadza dane je stanovená na 50 € za jeden takýto automat na rok.

Tab. č. 4.6 – Pohľadávky za nevýherné automaty

Rok/ukazovateľ	Daň za nevýherné automaty (suma v €)	Pohľadávka z dane za nevýherné automaty (suma v €)	Počet dlžníkov
2009	26 920	848	15
2010	6072	748	17
2011	18 040	1 012	23

Zdroj: interné údaje obce, vlastné spracovanie

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že počet dlžníkov za posledné tri roky stúpa miernym tempom. Daň za nevýherné automaty bola v roku 2010 oveľa nižšia než v prechádzajúcom roku, v roku 2011 opäť stúpla.

Miestny poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady sa započítava do daňových príjmov, aj keď ide o poplatok. Poplatníci sú FO a PO, ktoré užívajú nehnuteľnosť, ktorá sa nachádza na území obce. Vzhľadom k miestnemu poplatku je dôležité pripomenúť, že obec Oščadnica prihliada k životnému prostrediu a preto občanom, ktorí separujú odpady sa započítavajú nižšie poplatky. Peňažný rozdiel medzi poplatkami pre občanov, ktorí separujú odpad a ktorí ho neseparujú, je od roku 2012 až 8 €. Obec zabezpečuje zvýšenú kontrolu tých občanov, ktorí sa prihlásia k separácii odpadu. V prípade, že obec zistí, že občan sa prihlásil na separáciu odpadu a neuskutočňuje ju, obec mu udelí pokutu vo výške 331,94 €.

Tab. č. 4.6 – Pohľadávky za komunálny odpad

Rok/ukazovateľ	Poplatok za komunálny odpad (suma v €)	Nesplatená pohľadávka z poplatku za komunálny odpad (suma v €)	Počet dlžníkov
2009	21 211	231	33
2010	41 679	448	64
2011	38 416	364	52

Zdroj: interné údaje obce, vlastné spracovanie

Najväčšími daňovými príjmami sú dane z nehnuteľností a daň za komunálny odpad. Preto je aj počet dlžníkov ohľadom týchto pohľadávok väčší než pri iných druhoch miestnych poplatkov. Obec platí veľké poplatky za odvoz komunálneho odpadu, a preto sa rozhodla zvýšiť poplatky od roku 2012 o 3 € na osobu.

Súhrnný obraz nesplatených pohľadávok obce Oščadnica možno vidieť v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 4.7 – Nesplatené pohľadávky za rok 2009 až 2011

	2009	2010	2011	Nesplatené pohľadávky spolu za jednotlivé roky
Daň z nehnuteľností	12 139,92	12 156,75	12 289,22	36 585,89
Daň za užívanie verejného priestranstva	231	52	173	456
Daň z ubytovania	649,80	-	-	649,80
Daň za nevýherné automaty	848	748	1012	2 608
Poplatok za komunálny odpad	231	448	364	1 043
Spolu	x	x	x	41 342,69

Zdroj: vlastné spracovanie

4.5 Vymáhanie pohľadávok v obci

Obec Oščadnica je voči občanom veľmi zhovievavá z hľadiska platenia ich záväzkov. Po vyčíslení dane a poplatkov obec písomne upovedomí každého občana o zaplatení jeho záväzku do 30 dní odo dňa doručenia tohto listu. Ak dlžník vyrubenú daň alebo poplatok nezaplatí v stanovenej lehote, obec Oščadnica pošle prvú výzvu k zaplateniu, pričom dlžník musí svoj záväzok splniť do 30 dní odo dňa doručenia prvej výzvy. Ak dlžník nezaplatí ani po prvej výzve, obec odošle druhú výzvu zvýšenú o pokutu z nezaplatenia dane a poplatkov splatnú do 15 dní odo dňa doručenia druhej výzvy. Ak občan nereaguje ani po doručení druhej výzvy, obec ho zahrnie do listiny dlžníkov vždy k 31.12. príslušného roka.

V minulosti obec Oščadnica zamestnávala právnicka na úseku daní a poplatkov, ktorý na základe tohto zoznamu posielal pokus o zmier⁴⁹, v ktorom upozorňoval, že ak k pokusu o zmier občan nepristúpi, začne obec vymáhať pohľadávky exekútorom. Vymáhanie pohľadávok sa uskutočnilo stiahnutím dlžnej sumy z účtu občana v banke. Občanovi, ktorý nemal zriadený účet v banke, nebola pohľadávka stiahnutá z účtu ani ďalej vymáhaná. Táto forma vymáhania priniesla obci Oščadnica určité problémy. Dlžníkom stiahli neuhradenú pohľadávku dve banky, alebo boli stiahnuté už zaplatené pohľadávky. Tým vznikli obci ďalšie náklady spojené s nápravami týchto škôd. V súčasnosti obec Oščadnica pohľadávky nevymáha, pričom takýto postup môže znížiť dostatok finančných prostriedkov v pokladni a tým ovplyvniť jej finančný stav.

Nesplatené pohľadávky môže obec ďalej vymáhať telefonickým či osobným kontaktom, prípadne môže znížiť pohľadávku poskytnutím splátkového kalendára. V ojedinelých prípadoch môže zrušiť záväzok, alebo odpustiť penále plynúce z nezaplatenia. Týmto prípadom je fakt, že dlžníkova vyživovacia schopnosť je úhradou pohľadávky ohrozená. Ďalej môže obec pristúpiť k súdnemu vymáhaniu pohľadávok. V tomto prípade je dobré zaobstarat' si právnu pomoc, aby obec vedela, ako postupovať pri súde.

Obec v súčasnosti nevyužíva svoje právo vymáhať pohľadávky spôsobom, ktorý by mohol znížiť stav neuhradených pohľadávok a zvýšiť stav peňažných prostriedkov v pokladni. Obci Oščadnica preto odporúčam nasledovný postup:

1. obec pristúpi k razantnejšiemu vymáhaniu pohľadávok, a informáciu o tomto rozhodnutí poskytne občanom obce prostredníctvom miestneho rozhlasu a uverejnení na internetovej stránke obce, pričom obec poskytne poslednú možnosť splatiť pohľadávku do 6 mesiacov odo dňa tohto rozhodnutia, a to bez navýšenia tejto pohľadávky o pokuty a penále,
2. obec postúpi pohľadávky formou predania pohľadávok firme, ktorá sa zaoberá vymáhaním pohľadávok.

Obec Oščadnica neeviduje veľké sumy pohľadávok, ktoré plynú jej obyvateľom. Možnosť predania pohľadávok firme som vybrala preto, lebo ide o finančne nenáročnú operáciu, pri ktorej obec nemusí použiť veľké finančné čiastky, ako napríklad pri súdnom konaní, pri ktorom by čiastky mohli prekročiť výšku pohľadávok a tým by bolo vymáhanie ne hospodárnym úkonom. Podstatou tejto formy vymáhania pohľadávok je, že obec Oščadnica eviduje pohľadávky v určitej celkovej výške, napr. 1 000 €, pričom tieto pohľadávky predá špecializovanej firme za 600 €. Obec pritom príde o sumu 400 €, ale získa 600 € z predaných pohľadávok, pričom už nemusí vyvíjať ďalšie náklady na vymáhanie pohľadávok, ktoré by mohli viesť k presiahnutiu celkovej sumy pohľadávok.

---

⁴⁹ Vid' Príloha č. 10 – Pokus o zmier

Z tohto návrhu vyplývajú určité nevýhody, a to najmä vyvolanie nespokojnosti občanov, prípadne zníženie ich sociálneho zabezpečenia, avšak obec ako celok získa určitý prospech, najmä znižovanie počtu pohľadávok a tým zvyšovanie peňažných prostriedkov v obecnej pokladni, ktoré slúžia na rozvoj a starostlivosť o obec. Neuhradením pohľadávok obec prichádza o prostriedky na verejné osvetlenie, opravy a údržbu majetku, ktorý slúži občanom, čo má dopad nielen na dlžníkov, ale na všetkých obyvateľov obce. Finančnými prostriedkami z predaja pohľadávok sa tento dopad znižuje. Ďalšími výhodami je zvýšenie rešpektu obyvateľov voči obci a platobná schopnosť obce znižovať svoje záväzky, napr. splácanie úverov.

4.6 Zhrnutie

Obci Oščadnica vznikajú pohľadávky voči občanom obce a právnickým osobám, a to formou miestnych daní a poplatkov. Príjmy získané vyberaním daní a poplatkov od obyvateľov obce samospráva používa na starostlivosť o rozvoj obce ako aj na uspokojenie požiadaviek občanov. V konečnom dôsledku sa občanom ich zaplatené dane vrátia v podobe čistého a upraveného prostredia. Obec však eviduje aj pohľadávky z nesplatenia daní a poplatkov. Obec by ich mala vymáhať, čo však neuskutočňuje z dôvodu, že by jej mohli vzniknúť náklady presahujúce hodnotu pohľadávok. V konečnom dôsledku však pohľadávky nenarastajú do veľkých peňažných čiastok a takmer vždy sú v krátkom čase uspokojené. Takýto postup však môže viesť okrem iného aj k zneužívaniu zo strany občanov s následným nedostatkom finančných prostriedkov v pokladni, preto by sa obec mala výraznejšie zamerať na vymáhanie pohľadávok. Obci taktiež vznikli sporné pohľadávky voči firmám, ktorým obec poskytla nejakú službu. Napríklad v roku 2009 vznikla obci pohľadávka voči firme BYTKOMFORT, s. r. o. za elektrickú energiu vo výške 11 620,96 €, ktorá však nebola uznaná, pretože nebola dobre zmluvne ošetrená a firma sa začala brániť. Ďalším prípadom je pohľadávka voči firme SKI RAČA, a. s. vo výške 4 376,28 za služby, a z dôvodu rozpredania majetku SKI RAČA, a. s. zanikol dlžník, ktorému pohľadávka vznikla a noví majitelia sa tejto pohľadávke bránili a odmietli ju. Obec v takomto prípade na základe vnútornej smernice pre vytváranie a účtovanie OP vytvorila OP vo výške 100% hodnoty pohľadávky. V prípade podnikateľov obec posiela upomienky, prípadne sa snaží dohodnúť na splácaní prostredníctvom splátkového kalendára. Vo vzťahu k firmám by som obci Oščadnica odporučila lepšie koncipovanie podmienok v zmluve ohľadom úhrady, prípadne stanovenie pokuty alebo iné zabezpečenie pohľadávok.

5. ZÁVER

Pohľadávky sú aktuálnou témou nielen v oblasti štátnych, ale aj neštátnych útvarov, ktoré získali na svojej „popularite“ najmä v posledných rokoch kvôli uskutočneniu celosvetovej finančnej krízy, ktorá vypukla v roku 2007, avšak jej dopady pociťujeme s odstupom času stále viac. Svetová kríza nás zasiahla všade tam, kam sa pozrieme. V rodinách, kde vládne neistota kvôli finančným nedostatkom, nedostatkom práce a s tým spojené obavy zabezpečenia rodiny. Dopady krízy je možné spozorovať aj vo firmách, kde sa kríza prejavuje znižovaním počtu zákazníkov, následným znižovaním ziskov a s tým spojená neefektívnosť firiem.

Ako som už v úvode spomínala, tému pohľadávky som si vybrala kvôli tomu, lebo je potrebné venovať im veľkú pozornosť, ktorá môže viesť k udržaniu sa v podnikateľskej či nepodnikateľskej sfére a k prekonaniu finančnej krízy.

V teoretickej časti svojej práce som sa zamerala na všeobecné vymedzenie pohľadávok z oblasti práva, účtovníctva a daní. Dôležitou časťou mojej práce je vymedzenie možností zabezpečenia pohľadávok, ktoré mnohé inštitúcie podceňujú a neuvedomujú si, že správnym preventívnym opatrením a zabezpečením svojej pohľadávky zvyšujú možnosť jej splnenia. Zákony, najmä Občiansky a Obchodný zákonník, ponúkajú širokú škálu možností zabezpečenia pohľadávok a je na konkrétnej organizácii, ktorú možnosť si vyberie.

V praktickej časti svojej práce som sa zaoberala riadením pohľadávok obce Oščadnica. Zaoberala som sa pohľadávkami, ktoré plynú občanom obce, nakoľko tieto pohľadávky tvoria väčšinu príjmu obce, skúmala som tiež, či sa počet dlžníkov za posledné roky zvyšuje alebo naopak znižuje a ako obec vymáha svoje pohľadávky. Z uvedeného rozboru môžem povedať, že obec nemá príliš veľký počet dlžníkov, avšak nedostatočným vymáhaním pohľadávok, ktorému obec nevenuje príliš veľkú pozornosť, môže tento počet narastať do nepriaznivých finančných čiastok. V rámci svojej bakalárskej práce som obci odporučila, aby sa viac zamerala na vymáhanie pohľadávok, pričom som navrhla konkrétny spôsob, ako vymáhať pohľadávky od občanov. Podľa môjho návrhu obec môže odpredať pohľadávky firme, ktorá sa zaoberá vymáhaním pohľadávok. Týmto jej nevzniknú vysoké náklady z finančného a časového hľadiska. Svojou praktickou časťou som splnila cieľ práce, ktorým bolo analyzovať pohľadávky obce Oščadnica a zhodnotiť ich. Bakalárska práca je prínosom pre obec Oščadnica, ktorá môže dané zistenia použiť pre intenzívnejšiu spoluprácu s právnikmi ohľadom bezodkladného vymáhania pohľadávok.

Zoznam použitej literatúry

Odborná literatúra:

- [1] BABČÁK, V. *Daňové právo Slovenskej republiky*. 1. vyd. Bratislava: EPOS, 2010. 638 s. ISBN 978-80-8057-8510
- [2] BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- [3] DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1
- [4] HAMALOVÁ, M.; BELAJOVÁ, A. *Komunálna ekonomika a politika*. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011. 260 s. ISBN 978-80-89393-38-1
- [5] HARUMOVÁ, Anna. *Ohodnocovanie pohľadávok*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002. 237 s. ISBN 80-89047-45
- [6] LAZAR, J. *Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002. 592 s. ISBN 80-89047-54-8
- [7] UČÍKOVÁ, Andrea. *Účetní, daňový a právní pohled na zajištění pohledávek po lhůtě splatnosti*. Ostrava 2010. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra marketingu a obchodu.
- [8] VAIGERT, D.; PHILIPPI, T.; RIŠKO, P.; NAVRÁTILOVÁ, H. *Pohledávky – Právní příručka věřitele*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2005. 272 s. ISBN 80-51-0881-3
- [9] PILÁTOVÁ, J.; RICHTER, J. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5
- [10] ŠKULTÉTY, P. *Verejná správa a správne právo*. 1. vyd. Bratislava: VEDA, 2008. 204 s. ISBN 978-80-224-1023-6

Internetové zdroje:

- [11] AKO-UCTOVAT: *Účet 391 – Opravné položky k pohľadávkam*. [on-line]. Dostupné z: http://www.ako-uctovat.sk/ucet.php?ucet_c=391&popis=Opravne-polozky-k-pohlada-vkam&i=161

- [12] ALISKOVA: Zmenka ako canny papier a zabezpečovací prostriedok. [on-line]. [08.11.2010]. Dostupné z: <http://www.aliskova.sk/zmenka/>
- [13] eNOVINY: *Zabezpečovací prevod práva*. [on-line]. [17.02.2010]. Dostupné z: <http://www.enoviny.sk/?cid=36021>
- [14] EPI: Pohľadávky v podvojnom účtovníctve podnikateľov. [on-line]. [04.04.2005]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TPrintWithHeader.ascx&MID=226&phContent=~/EDL/ShowArticlePrint.ascx&ArticleId=9005>
- [15] EPRAVO. Zabezpečovacie inštitúty v obchodnom a občianskom práve. [on-line]. [06.09.2011]. Dostupné z: <http://www.e-pravo.sk/articles/view/121/zabezpecovacie-instituty-v-obcianskom-a-obchodnom-prave>
- [16] FINANCNYMANAZMENT: *Vyhnite sa neuhradeným pohľadávkam a míňajte opatrne*. [on-line]. [01.06.2009]. Dostupné z: <http://www.financnymanazment.sk/2009/6-2009-1/Vyhnite-sa-neuhradenym-pohladavkam-a-minajte-opatrne/>
- [17] FININFO: *Zmenky*. [on-line]. [10.06.2010]. Dostupné z: <http://www.fininfo.sk/sk/financne-produkty/zabezpecovacie-nastroje-k-uverovym-produktom/zmenky>
- [18] HNONLINE: *Kedy sa opravné položky môžu stať daňovými pohľadávkami?* [on-line]. [14.11.2011]. Dostupné z: <http://moje.hnonline.sk/node/8860>
- [19] NAJPRAVO: *Účel a náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva*. [on-line]. [10.03.2011]. Dostupné z: <http://www.najpravo.sk/judikatura/obcianske-pravo/zabezpecenie-zavazkov/ostatne/ucel-a-nalezitosti-zmluvy-o-zabezpecovacom-prevode-prava.html>
- [20] OBEC-OSCADNICA: *Všeobecne záväzné nariadenie Obce Oščadnica o miestnych daniach, miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady*. [on-line]. [16.12.2011]. Dostupné z: http://obec-oscadnica.sk/uradnedokumenty/vzn_2011.pdf
- [21] OTVORENEPRAVO: Záložné právo. [on-line]. [16.01.2012]. Dostupné z: <http://www.otvorenepravo.sk/m/clanok/127/zalozne-pravo>

- [22] PP: *Opravné položky a odpis pohľadávok z účtovného hľadiska*. [on-line]. [9/2007].
Dostupné z: http://www.pp.sk/6483/Opravne-polozky-a-odpis-pohladavok-z-uctovneho-pohladu_A-DUPP29384.aspx
- [23] PP: *Používanie kurzov na prepočet cudzej meny na eurá v PÚ v roku 2012*. [on-line].
[12.04.2012]. Dostupné z: <http://www.pp.sk/main/ArticleShow.aspx?ArtID=41124&print=1>
- [24] PRAVNA.SZM: Záložné právo. [on-line]. [10.02.2011]. Dostupné z:
<http://pravna.szm.com/firstaid/zalozne.htm>
- [25] UNSK: Inventarizácia majetku,, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov. [on-line].
[16.11.2011]. Dostupné z: http://info.unsk.sk/dokumenty/Material_Inventarizacia_2011_NSK.pdf
- [25] VZORYZMLUVZADARMO. [on-line]. [13.03.2012]. Dostupné z: <http://www.vzory-zmluv-zadarmo.sk/>

Ostatné zdroje:

Český účtovný štandard 006

Občiansky zákonník č. 40/1964 Z.z v znení neskorších predpisov platný pre SR

Občiansky zákonník č. 40/1964 Z.z v znení neskorších predpisov platný pre ČR

Obchodný zákonník č. 513/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov platný pre SR

Obchodný zákonník č. 513/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov platný pre ČR

Zákon č. 369/1990 Z.z o obecnom zriadení platný pre SR

Zákon č. 191/1950 Z. z. zmenkový a šekový platný pre SR

Zákon č. 566/2011 Zb. o cenných papieroch platný pre SR

Zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady platný pre SR

Zákon č. 583/2004 Z.z.. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy platný pre SR

Zákon č. 586/1992 o Z.z dani z príjmov platný pre ČR

Zákon č. 595/2003 Z.z o dani z príjmov platný pre SR

Zákon č. 593/1992 Zb. o rezervách platný pre ČR

Zoznam skratiek

a.p.	a podobne
a.i.	a iné
CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČUŠ	Český účetný štandard
ECB	Európska centrálna banka
EUR	mena euro
FO	fyzická osoba
napr.	napríklad
NBS	Národná banka Slovenska
ObčZ	Občiansky zákonník (slovenský)
ObčZák	Občiansky zákonník (český)
ObchZ	Obchodný zákonník (slovenský)
ObchZák	Obchodný zákonník (český)
OP	Opravná položka
OR	Obecná rada
OZ	Obecné zastupiteľstvo
p. a.	ročná úroková miera
PO	právnická osoba
príp.	prípadne
resp.	respektíve
SR	Slovenská republika
t. j.	to jest
USD	americký dolár
ÚJ	účtovná jednotka
VZN	Všeobecné záväzné nariadenie
ZaŠZ	Zmenkový a šekový zákon
Zb.	Zbierka
Z.z.	Zbierka zákonov
ZDP	Zákon o dani z príjmu (slovenský)
ZoDP	Zákon o dani z príjmu (český)
ZoR	Zákon o rezervách
ZoÚ	Zákon o účtovníctve (slovenský)
ZÚ	Zákon o účtovníctve (český)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.05.2012

.....

Dana Gavláková

Zoznam príloh

Príloha č. 1 – Zmluva o postúpení pohľadávky

Príloha č. 2 – Rámcová účtovná osnova

Príloha č. 3 – Uznesenie o pokute o dielo

Príloha č. 4 – Zmluva o výpožičke

Príloha č. 5 – Vlastná zmenka

Príloha č. 6 – Počet poslancov v závislosti na počte obyvateľov

Príloha č. 7 – Organizačná štruktúra obce Oščadnica

Príloha č. 8 – Nedaňové príjmy obce Oščadnica

Príloha č. 9 – Granty a transfery obce Oščadnica

Príloha č. 10 – Pokus o zmier